

ఓం

త త్స త్

గార్గేయా గమమ్

సంగ్రహిత

సాహిత్య సింహా, పండిత భాష్యకారా చార్య

త త్స త్ కృ వ ర్తి

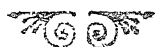
బ్రహ్మశ్రీ యలవర్తి ఆంజనేయ శాస్త్రిగారు

వీరి శిష్యులు

బ్రహ్మదైత, దేశికేంద్ర: పంచాగ్ని హోత

బ్రహ్మశ్రీ, అంగల కుడిటి వణ్మఖ శాస్త్రి గారిచే

లభ్యము

పరిధమ పరికాశకులు

మతోద్ధారక, మతపరిచారు

బ్రహ్మశ్రీ జిల్లాల్ల వీర బ్రహ్మ చార్యులు

దువ్వూరు - కడపజిల్లా

రిజిష్టరు, కాఫీరేటు

వెల రు 0 - 8 - 0లు

అరుణోదయ గ్రంథమాల

దువ్వూరు

★ చతుర్దశ సుచ్చము

సర్వహక్కులు ప్రకాశకునివి

ప్రథమ ముద్రణము

కాఫీలు 500

దువ్వూరు అరుణోదయ ప్రెస్, నందు ముద్రితము

మన్మథ శ్రావణము.

1955 ఆశ్విన్

మూల్యం 0=8=0

అభిమన్యునము

జిల్లా వీరబ్రహ్మ చార్యుల

అరుణోదయ భవన్

దువ్వూరు పోస్టు

కడప జిల్లా

విన్నపము

— విశిష్ట —

“విశ్వ కర్మాది శామృతిస్సనః పశూన్వాశు

సోస్మాకపాతు తస్మైనమః

= పశుజాపతీ రుద్రోవరుణోగ్నిదిశామృతిస్సనః

పశూకపాతు సోస్మాన్వాతు తస్మైనమః

హస్తైశ్చద్యురదా భయాంచిత గదా చంక్రాంకు శోల్లేఖినీ

— హస్తా శంఖ త్రిశూల పుష్టుక భరైర్భాజం హృదజ్జేతమ్

హస్త్యంబుక్షీతి వాయుపుష్కరశుభై ర్వక్త్రై శ్రీశత్రైర్ముతమ్

శ్వబ్రహ్మవిభుం హిరణ్మయ తనుం హంఃఖ్యజం భావయే ||

స్వమానవ్రలు పరతంత్రులును. కించిజ్జలును, మాయా

తో కూడిన వారును, జ్ఞాన హీనులును; నిత్య సంసార

శక్తిహీనులును, క్రియా రహితులును; మాయాబద్ధు

లయివుండుటచే పరమేశ్వరుని అనుగ్రహమును పొం

డున్నత స్థితికి రాజాలక యున్నారు ఇందుకే

గో॥ శివార్చనః శివోయః పశురేవ నసంశయః

సతుసంసారచక్రేన్స్థిత్ అజస్రం పరిపరతే॥

అనగా యెవరైతే పరమేశ్వరుని పూజ, అర్చన, వంద

నధులచే సంతృప్తి పెట్ట జాలరో వారు నిజముగా ద్విపా

పులవియు, అట్టివారు యీజనన మరణ ఘోర సంసార

మునందు సర్వదా వైకి క్రిందికి తిరుగుచూ అనగా పుట్టు

నచ్చుచు నుండురేకాని మోక్షము పొందజాలరని చెప్ప

బున్నది. సర్వ రక్షకుడగు యీ పరమేశ్వరుని ఉపాసించు

హక్కుములు. రెండు ఎట్లైన

గో॥ శివజ్ఞానం ద్విదాజ్ఞేయం సగుణం నిర్గుణంతథా

అచాసగుణ మాశ్చిత్త్య పశ్చాన్నిర్గుణ మాచరేత్

అవ్యక్తమైన యావరబ్రహ్మము సాకారుడును, నిరాకారుడును, నిర్గుణుడును, నిర్గుణుడును అయివున్నాడు. ఇట్టి వానిని ముందుగా సగుణోపాసన చేతనే సంతృప్తి పరచుట ముఖ్యమై యున్నది. తమపరి నిర్గుణోపాసన కూడా ఆచరించుటకు ఆత్మపణ యుండదు.

శ్లో॥ సగుణ జ్ఞానహీనస్య నహినిర్గుణ వేదనా

పండితర్కన హీనస్య యథాన శ్చివదర్శనం॥

అనగా మొట్టమొదట నందిని దర్శింప కనే శివ దర్శనము లభింప దిన్నట్లు సగుణ ధ్యానము లేకనే నిర్గుణధ్యానము సిద్ధింపదని ప్రమాణ ముండుటచే పరమేశ్వరుని సగుణ రూపముగా నిర్మించుకొని పూజా పండనాదు లొనరించి ముక్తి జెందవలసి యున్నందుననే ఆపరమేశ్వరుని శ్రీరామ, కృష్ణ, శివాద్యనేక వాచములచే విగ్రహముల నిర్మించుట యావశ్యకమై నది. ఇట్టివిగ్రహములు.

శ్లో॥ శైలీదారు మయీశాహీ లేప్యాలేఖ్యాచ సైకతా

మనోమయీ, మణిమయీ, ప్రోమ వ్య విధాస్సృతా॥

అను ప్రమాణ ముచు బట్టి యీ విగ్రహములు శిలా, దారు, లోహ, చిత్ర, దర్పణ, మృత్తిక మనోకల్పితము రత్నములని ఎనిమిది విధములుగా నున్నవి. ఇట్టివాటిలో వారివారి శక్త్యాను సారమును బట్టి అనగా

“ఉత్తమం నవతాలేన మస్తకం చతురంగులం

మఖద్వాదశ మానేన సాద్గ్రీవా చతురంగులా॥

యని మహాబ్రహ్మ చెప్పిన శిల్పశాస్త్రము ననుసరించి విగ్రహమును తయారుచేసి శుభదిశలైన శుభలగ్నమున ప్రతిష్ఠ చేయించి పూజించుట ముఖ్యమని ఆగమ గ్రంథములు వాకొను చున్నవి. యీ విగ్రహములు చేయుట యందును,

కృత్రిమింతుట యందును; బ్రాహ్మణునకే యధికారము కలదను విషయము అందరెరింగి నదియే.

బ్రాహ్మణులన

“బ్రాహ్మణం ద్వివిధం ప్రోక్తం ఆరేయం పౌరుషం తథా” అనుప్రమాణము ననుసరించి ఆరేయు లనియు, పౌరుషేయు లనియు రెండు తెగలుగ నున్నారు. ఆరేయు లన గా “జన్మనాజాయతేశూద్రః, కర్మణాజాయతేద్విజః, వేదపాఠంతువిప్రాణాం, బ్రహ్మజ్ఞానంతు బ్రాహ్మణః, అనువాక్యము రీత్యా పుట్టుకతో శూద్రుడును, కర్మచే ద్విజుడును; వేదపఠనద్వారా విప్రుడును, బ్రహ్మజ్ఞానము చేత బ్రాహ్మణుడును అయి నట్లు చెప్పుకొను నటువంటి వారొకతెగ

పౌరుషేయు లనగా “జన్మనా బ్రాహ్మణా ధ్యేయః, కర్మణ బ్రహ్మచారిణః, వేద పాఠేన స్వాధ్యాయ బ్రహ్మజ్ఞానేన వేత్తయే” అనుప్రమాణము రీత్యా తండ్రి బ్రాహ్మణుడును, తల్లి బ్రాహ్మణి వీరికపురికీ జన్మించుటచే బ్రాహ్మణుడును, కర్మచే బ్రహ్మచారియు, వేద పఠనచే స్వాధ్యాయుడును, బ్రహ్మజ్ఞానముచే బ్రహ్మవేత్తయు—మరియు “బ్రాహ్మణోస్య ముఖ మూసిత్” అను ప్రమాణముచే జగన్నిర్మాణ కర్తయగు పరమేశ్వరుని ముఖమునం దుద్భవించుటచే బ్రాహ్మణుడుగను, “పురుషస్యముఖోద్భవ పౌరుషేయః” అనుప్రమాణముచొప్పున సృష్టి కర్తయగు పరమేశ్వరుని ప్రాణి పంచముఖముల యందుద్భవించిన సానగ, సనాతన, అహభూన, ప్రత్యక్ష సుపర్మన యను ఐంఛ బ్రహ్మల వంశమునం దుద్భవించుటద్వారా బ్రాహ్మణు లనియు “శిల్పమధ్యయునం నామవృత్తం బ్రాహ్మణ లక్షణం” బనియెడు ప్రమాణము ననుసరించి జగన్నిర్మాణ పురుషుండగు యా విశ్వకర్మ పరమేశ్వరుని యాజ్ఞ

చొప్పున సర్వదేవ మానవావళి కున యుక్తములగు అయో,
దాని, తాంబూ, శిలా' స్వర్ణ ములను' అయిన విధ ములగు
దేవ, మానవ శిల్పముల నాచ రించుతూ ప్రపంచ రక్షణకొ
రకు వేదపారాయణమును చేయుటద్వారా బ్రాహ్మణులనబడు
వారొతెగగను రెండుతెగల వారుగ నున్నారనియారు తెగ
లవారు గో బ్రాహ్మలనియు' విశ్వకర్మ బ్రాహ్మణులు, విశ్వ
బ్రాహ్మణులనియు పిలువబడు చున్నారు యీవిశ్వ బ్రాహ్మణ
లనేవిశ్వకర్మలనియు, శిల్పులనియు, శిల్పా చార్యులనియు, ఆచా
ర్యులనియు; స్థకతులనియు, రథకారు లనియు, తక్షకు లనియు
మొదలగు నాచుములచే పిలువబడు చున్నారు యీయారు తె
గలవారిలో దేవతా మూర్తుల ప్రతిష్ఠించుట కెవరి కధికారము
గలదో కొంత విచారించుము.

“శిల్పీనాం దేవకర్తృత్వం వంశ్యానాం విశ్వకర్మణః

అహం విశ్వస్య కర్తాచకర్తారో మమశిల్పినః

శిల్పిగర్భాని లింగాని లింగగర్భాశ్చ శిల్పినః

శిల్పిరూపంతు మద్రూపం నభేదం శృణుపార్వతి॥

అని సకంధ పురాణ ప్రతిష్ఠా ఖండము నందు చెప్ప బడి
యున్నది. మరియు

“శిల్పుత్పత్తిం ప్రవక్ష్యామి శృణుషణ్ముఖ యత్నతః

తదంగేషుచ సంభూతాః పుత్రాః పంచ జటాధరాః॥

హస్తకాశల సంపూర్ణాః పంచబ్రహ్మ రతాస్సదా

పాణిస్థాపక సంజాతాః మనుతులాశ్చశ్చ శిల్పినః॥

సంఖ్యాత్రయం ప్రకుర్వంతి స్నానదానాదితర్పణం

వైశ్యదేవం బలేర్దానం షట్కర్మణ్యపి శిల్పినామ్॥

దేవార్చనరతాసత్వం జప హోమాది కర్మసు

ఏవం విధిక్రియాఖ్యాత శిల్పీనాం చైవషణ్ముఖః

విశ్వకర్మ పరాణాంచ బ్రహ్మ విష్ణు శివాత్మనామ్
తేషాంసూత్రీసమాఖ్యాతం విశ్వనామస్వయంభువా॥
ప్రాసాదభవనాదీని లింగస్థానమేవచ॥

అనిసంధ పురాణ పృథానఖండ సోమనాథ మహా
శ్రీము నందును చెప్పబడి యున్నది. మరియు,

“జలధాన్యాది వాసంచ శిల్పాచార్యేణ శారయేత్

అన్యజాతి శకర్తవ్యం కర్తాభర్త విసస్యతి॥

అనగా జలధాన్యాధి వాసములను శిల్పాచార్యు
డే చేయ వలయును. ఇతర జాతి వారు చేయ కూడదు.
చేసిరేని చేసినవాగును, చేయించిన యజమానియు నశిం
తును. అంతే గాక నా ప్రతి మయు జీవము లేని దగునని
మయవాస్తు తృతీయాధ్యాయమునందు చెప్పబడి యున్న
ది మరియు అదే ఆధ్యాయమునందు యీక్రింది విధము
నచెప్పబడి యున్నది,

“శిల్పీమాత శిలాపుత్రో దాసత్వం సర్వపూజకాః

కర్తవ్యం ఇంద్ర భోగశ్చే దిదంత్రీవిధ లక్షణమ్॥

మాతామోహం పితాశిల్పీపుత్రాంశ్చ సర్వదేవతాః
సర్వేషాం త్వష్ట్ర పుత్రాణాం దీక్షామోక్షకరోగురుః॥

శిల్పాచారిత్రం, శిలపుత్రుడు, పూజ నేయువారు
పుత్రకులు; (గోవకులు) ఇవి యన్నియు లభించిన యడల
నింద్రీసమాన భోగము జరుగును, ఇదిత్రీవిధ లక్షణము
మరియు మోహము తల్లియనియు’ శిల్పాచార్యుడుతండ్రి
యనియు’ సకలదేవతలు పుత్రులనియు, తెలుసునకొవల
యును. సకలమైన బ్రహ్మ సంతతికిని దీక్షను యిచ్చువా
డు త్వష్ట్రపుత్రుడైన శిల్పాచారి ఇతనిని గురు వని యెరుం

గవలయును అనిచెప్పబడినది. మరియు,

“అశేషభూతోద్భవ కర్మకర్తా

సురా సురాణాంచ గురుస్తతైవ

విశ్వస్యస్పృష్టి స్థితి నాశహేతుః

శ్రీవిశ్వకర్మాఽఖిలదేవ ముఖ్యః॥

సకలమైన దేవ దానవులకు నుపయోగ కరములగు చిత్రీపు పనులను, విగ్రహములు, గృహములు, మొదల గువానిని చేయుబయంను బుద్ధిచుంతుడును; విశ్వమునకు స్పృష్టి, స్థితి, లయములను చేయువాడును, సకల దేవతలకు ప్రధాను డును’ గురువును నగు విశ్వకర్మ అందరిలోను ముఖ్యుడని తెలిసికొనవలయును, అనియు ఇంతేగాదు

“నేతోన్మీలన పాత్రించ వస్త్రంస్వర్ణశలాకీకే

కుంభం ధాన్యంచ ధేనుశ్చశిల్ప్య ధీనమిత్స్యుతమ్॥

నేతోన్మీలన పాత్రయు; వస్త్రము, నేతోన్మీలన స్వర్ణశలాకలును, కలశ మును, ధాన్యమును, గోవును ఇవన్నియు శిల్పాచారి ఆధీనము లనియు తెలుసు కొనవలసినదిగా చెప్పబడినది. మరియు

“శిల్పినం పూజయే త్పూర్వం తస్యలక్షణ ముచ్యతే

ధేనుర్గజ తురంగాశ్చ పల్లక్యాంధోళికంతథా

కన్యాఃక్షేత్రాని గ్రామాశ్చ ఛత్రచామర సంయుతమ్

సమస్తా భరణంశ్చాపి శిల్పినాం తృప్తిభోజనమ్

ఏతేషాం సంప్రదాయేన కర్తవ్యం శిల్పిపూజనమ్

శిల్పినో మూససేతుష్టే దైవసంతుష్టి రేవచ

స్వస్వసంపత్తి సంపూర్ణం రాజా రాష్ట్రంచ వర్ధతే॥

మొందు శిల్ప చార్యుని పూజించు విధాన మును

చెప్పెదను; ఆవులు, ఏనుగులు, గుర్రములు, పల్లకి, ఆంధోళికము, కన్యలు, భూములు, గ్రామములు, ఛత్ర, చామరములు, సర్వాభరణములు మొదలగు వాని నెలనిచ్చి శిల్పికులస్థుల కందిరకును తృప్తిగ భోజనముపెట్టించి వలయును, శిల్పి సంతోషించిన యడల ప్రతిష్ఠించిన దేవుడు సంతోషించును యజమానికి సకల సంగదలు నిండి యుండును. ప్రభుని రాజ్యమును వృద్ధి నొందును అని చెప్పబడి యున్నది మరియు గార్గేయగమము ప్రధమాధ్యాయమునందు 34 శ్లోకమునుండి 38 వరకు యీ కింది విధముగ చెప్పబడి యున్నది.

“సుదినంచ సువారంచ నక్షత్రం శుభయేవచ
సులగ్నంచ సుహారంచ వాద్య ఘోష ఘోరస్వరం
యజమానస్సహచైవ నృత్యగీతాదిభిస్సహ
స్వస్తివాచన సహశిల్పి ప్రవేశం శిల్పమందిరే
కర్తవ్యం తద్విశేషేణ వక్ష్యే శృణు సమాహితః
శిల్పిచార్యోశుచిర్భూత్వా పూజాంకృత్వా గణాధిపం
పశ్చాత్తి కలశంస్థాప్య స్వర్ణం రజతశువచ
తామ్రం వామృణ్మయంచైవ పాత్రీమేవం వినిర్దిశేత్॥
ద్వితీయాధ్యాయం మృత్తికా పార్శన విధానం 1 వ

శ్లోకమునుండి

ఓం బ్రహ్మపృథ్వీతిమంత్రేణ శిల్పీచ ప్రార్థయేద్భవ
భూమిర్భూమృతిమంత్రేణ శిల్పైవాతాభిమంత్రీయేత్॥

తృతీయాధ్యాయం 21 వ శ్లోకమునుండి

దక్షిణేతు పరంస్తాప్య స్థపతిస్మక్ స్మవాధృతః
అదితేనేతి మంత్రేణ పరిపిచ్యాన్ని కుండకం

దర్శిత్యాజ్యేన సంకృత్యా హూమం కుర్యాద్యధావిధిః
ప్రజాపతయే స్వాహేతిమంత్రేణ స్థపతిక్రిమాత్ ।

ఇక్కడ “స్థపతి” శబ్దము విశ్వకర్మయనిగ్రహించ వలె
ను “స్థపతికారుభేదేఽపి” అమర కోశ ము కి కాం డ ము
స్థపతిస్థాప కత్వైవ ఆ చా ర్యో విశ్వ కర్మణః “త్వ ప్త్వ”
శబ్దము కూడ విశ్వ కర్మ యనియే గ్రహించ వ లె ను.
“దేవ శిల్పి న్యపితృష్టా” అమర కోశ ము

స్తవంచవాస్తు హోమంచ శిల్పీకుర్యాద్యధావిధి
తత్పరంవాస్తు హూమంచ కుర్యాత్ శాస్త్ర విధానతః
వాస్తోష్టతేతి మంత్రేణ హోమంచాస్తోతరం శలః
తతఃపరంచ కుండంచ అదితే నైవమన్యనా
మంత్రేణ పరిషిచ్యాథకుర్యాద్దిల్పి యధాక్రిమం॥

గార్గేయగము త్ప 42 = 43 శ్లోకములు
యజ్ఞేనయజ్ఞ మంత్రేణ కీరన్నానం ప్రక్షుత్నతః
శిల్పిచార్య స్వహస్తేన పంచవారేతు నిక్షిజేత్
ఏతత్కా-ర్యాత్పరంశిల్పీ సుఖాసీనశుచిఃపరం
పంచామృత స్నానమిదం కుర్యాదేవం యధావిధి ॥

ఆ॥ 5 = శ్లోకం - 30-34

దర్భాననం పరిస్తీర్య చిత్రానన మథోపగి
శిల్పిచార్య శుచిస్తస్మిన్ స్థిత్యాచమ్య యధావిధి
ఓంభూదితిచమంత్రేణ సంకల్పంచ సమాచరేత్
కుండమధ్యే ప్రోష్టాప్య కారకాగ్నిం యధావిధి
పాత్రాసాధనమేతద్దిపూర్వవచ్ఛేదితంయథా॥

గా॥ 9 ఆ॥ 4వశ్లోకం

జ్యోతిర్నిర్మాణకో శిల్పీ బింబస్య గురురిష్యతే

జ్యోతిర్మండల మాల్ఖ్య శిల్పచార్యో మహాతపాః
 బింబస్యదక్షిణేకశ్లే ఓంకారాష్టాత్తరం శతం
 ఉపదేశ గురుశ్శిల్పీ స్సపవ గురుదైవతం॥

అ-13=శ్లో॥39

అని చెప్పబడి యున్నది. మరియు కాశ్యప శిల్పము
 59వ పటలమునందును

“స్తపతిశ్చ శుచిర్భూత్వా యజ్ఞసూతో త్ర రాన్వితః
 ప్రాగ్విదగ్నిం సమభ్యర్చసిష్టపూర్ణాహుతించరేత్॥

మరియు సారస్వతీయ శిల్ప శాస్త్రమునందు చర్ణసం
 సార ప్రకరణములో

ప్రాతస్నాత్వా శుచిశ్శిల్పీ ప్రాప్తపంచాంగ భూషణః
 హేమదక్షోపవీతస్తు డ్రామైర్వస్త్రై రలంకృతః

... ..

హేమసూచ్యా శిలాయాంతులేఖయేన్నయనత్రీయం
 పశ్చాత్తీర్ణేణ శస్త్రేణ మండలత్రీయ మల్లిభేత్॥

అనియు చెప్పబడియున్నది మరియు బ్రహ్మ వాస్తవ్య
 వప్రధమ తరంగము నందు

శళాకాసల్య యుక్తంచ శిల్పముత్యవ్య తేదీజ
 శిల్పశాస్త్రే శృతంకర్మ విశ్వకర్మ కులజైస్సుగా
 శుభావహౌర్దేవభక్త స్నానసంభాష క్రియాపరైః
 కర్తవ్యంచ పృతిష్ఠాశ్చం అన్యవర్షేర్మకారయేత్॥

అనియు చెప్పబడి యున్నది ఇట్లు అనేక ప్రాచీనగ్రం
 థములయందు విశ్వకర్మ, విశ్వ బ్రాహ్మణ వంశీయులే దేవ
 తా ప్రతిష్ఠలు, వాస్తు కర్మలు చేయ వలసి నదిగా చెప్పబ
 డియుండినను దురభిమాన దుర్విదగ్ధులగు అర్హేయులు(గోత్రా

హృదయ) కొందరు విశ్వకర్మ బ్రాహ్మణులకు ప్రతిష్ఠాధి
కారములేదని మొండివాదనలు చేయుటయే గాక ప్రతిష్ఠాధి
కారముల గురించియు విశ్వ బ్రాహ్మణుల బ్రాహ్మణత్వసిద్ధి
ని న్యూనత పరచ వలె వనియు న్నాయా స్థానముల కెక్కి-
పరాజయమునే పొడిచుట మిగుల చిత్రిముగ నున్నది. ఆగ
మగ్గిధాలకు చక్కగా చూడకనే తెలుసు కొనకనే తెలు
సుకొనుటకు నైనా ప్రయత్నించకనే చిలుక పలుకుల వలె
నేవో కొన్ని వివాహాది మంత్రముల నేర్చుకొన్నంతనే కొన్ని
చోట్ల ప్రతిష్ఠాధి కార్యములు అనక తవకగా చేయుపబూ
నుకొనుటయు అవిద్యా వంతులగు యజమానులను అమా
యకులగు ప్రజలను చేరదీసికొని విగ్రహనిర్మాతలగు శిల్ప
చాత్యులను ప్రతిష్ఠా కార్యములందు ప్రవేశింప నీయకయు
ప్రతిష్ఠాధి కార్యము లందు శిల్ప చాత్యులకు చెంద వలసిన
పూజాద్రవ్య మాయాశ్శుచు ; మర్గాదిలను జెంద నీయకుం
డా చేయు టయు సహింప రానిదై యున్నది. పూర్వముశా
స్త్రవిహితముగ శిల్ప చాత్యులచే విగ్రహములు చేయించి
వారిచేతనే ప్రతిష్ఠింప జేసిన దేవాలయములు నేటికిని యె
త పూజనీయముగ నున్నవో గుర్తించుదురుగాక.

పూర్వశిల్పి ప్రతిష్ఠాప్య ద్వితీయా బ్రాహ్మణైశ్చ తా
అన్యధాకీర్తితంతత్తు మాపం నిర్జీవమేవహి
జలధాన్యాది వాసంచ శిల్పాచార్యేన కారయేత్
అన్యజాతనకర్తవ్యం కర్తాభర్త విసస్యతి
ఆదిమూర్తిస్వయంశిల్పినభేదం శృణుపార్వతి॥

ఇత్యాది ప్రమాణంబు లెన్నో యుండ జాతి మత్సర
ముచే బుద్ధిలేని పెద్దలుకొందరు.

తఱాచతంతు వాయశ్చ నాపితో రజకస్తథా
పంచమ చర్మకారశ్చ కారవశ్శిల్పినోమతాః॥

కొయ్యలు చెక్కువాడు, గుడ్డలు నేయువాడు (సాలె) నెత్తి గొరుగు వాడు (మంగలి—) గుడ్డలను తుకు వాడు (చాకలి—) చెప్పలు కుట్టు వాడు [మాదిగె—] వీరందరు శిల్పులని వ్రాసియుండుట సహింపరానిదై యున్నది ఇతర జాతులను కూడ కించ పరచుటకు ఇటు వంటి శ్లోకములను ఎన్నిటిని చూపలేము. మచ్చునకు కొన్నిటి మాత్రము ఉదాహరించుచున్నాడను.

దేవోముని ద్విజోరాజ వైశ్యశూద్ర బిడాలకః

ఋశుమేచ్చ ఛాడాలో దశవిప్రప్రకీర్తితః॥

దేవ తలు, మునులు, ద్విజులు, రాజులు, వైశ్యులు, శూద్రులు, పిలులు, ఋశువులు; మేచ్చులు, ఛండాలురు, యాపదిమంది విప్రులని పిలువబడుదురని అర్థము. మరియు

పుత్రప్తిపుత్రచం శూద్రం సతిశూద్రత్వం సర్వదా

హస్తివాచంచ శూద్రత్వం అస్యవర్ణంచ శూద్రకః

శవంవస్త్రంచ శూద్రత్వం దత్తపుత్రంచ శూద్రకః

సేవకావృత్తి శూద్రత్వం దాసికంజన్మ శూద్రకః

రుషి బ్రాహ్మణ జన్మానాం అష్టశూద్ర ప్రకీర్తితా॥

పుట్టుకతోనే శూద్ర కులమందు పుట్టి శూద్రస్త్రినే పెండ్లిచేసుకొన్న వారును, వంచనచే ఏగుల బట్టు వాగును, సంకీర్ణజాతులకు పుట్టినవారును; శవములమీది వస్త్రములు ధరించు వారును, వకరికి దత్తు పుత్రులు అయి నట్టి వారును సేవకావృత్తిచే జీవించువారును, దాసిత్వము చేయు వారును రుషి బ్రాహ్మణులకు బుట్టిన వారును యీ యెనిమిది మంది

యు గూర్చులని పిలువ బడుదురు. అనియు చెప్ప బడి నది.
మరియు

ప్రభాతే విపదర్శంచ తటాకాః శతభిన్నయాః

అథవా మదశంచైవ కోటిజన్మంతు సూకరః

ఉదయ ముననే విప్రీని దర్శించి నట్లైన నూరుతటాక

ముల భిన్నపరచినంత పాపము కలుగు ననియు, అంతే గాక
వందన మాచరించిన కోటిజన్మములు వందిగా పుట్ట వలయు
ననియు చెప్పబడినది.

పరకార్య విహంతాచ డాంబికః స్వార్థసాదకః

చలద్యేషీ మృగుక్రూరో విప్రోమాశాల ఉచ్యతే॥

విప్రోక్ష. త్రియకన్యాయాం సంభోగేన ముద్భవే

నామ్నావైఖానపస్తస్య వృత్తిర్విష్ణోస్స పూజనం॥

పురాక్షత్రియవర్గేతు వినాశంభార్గవద్గతే

తత్కన్యకా ససూత విప్రభ్యశ్చ వియోగినః॥

భట్టిసింహ యథామాతా విదితా సుతవైదికః

అతఏవహితేప్రాంచ భట్టుకబ్బ ప్రదానదా॥

అనగా ఇతడులకార్యము చెవగొట్టుట, డాంభికముచూ
పుట, స్వంత కార్య మాలు సాధించుట, చలము ద్వేషము,
మృదు త్వము, గూర త్వము వీటిన్నింటి యందును వి ప్రము
పిల్లినమానులని చెప్ప బడినది. మరియు, విప్రముక్షత్రియక
న్యల సంభోగించగా పుట్టిన వారి పేరు వైఖానసు లనియు,
వారికి విష్ణుదేవాలయ ములందు పూజచేయుటయే వృత్తియ
నియు చెప్పబడినది ఇంకే గాక పూర్వము పరశు రామునిచే
రాజులందరు చంపబడగా వారి స్త్రీలకు నియోగింప బడిన
విప్రలకు పుట్టినవారు నియోగులనియు, (భట్టివారే కొందరు

పాప రాజు, గోప రాజు, ఇత్యాది రాజశబ్దము వారి జేర్లకు
చివర తగిలిండు కొన్నట్లున్నది) మరియు భట్టు పనితనము చేప
ట్టగా పుట్టినవారే వైదికు లనియు, అట్టివారు భట్టు శబ్దముచే
పిలువబడు చున్నారు (నారాయణభట్టు, సుబ్బా భట్టు, గిరి
భట్టు ఇత్యాదినామములచే పిలువబడుచున్నట్లున్నది) ఇంకను

“అంత్యజాతి ద్విజాతిశ్చ ఏకఏవసహృదర

ఏకయోని ప్రసూతశ్చ ఏకశాఖేనజాయతే॥

అంత్యజాతి ద్విజాతి రెండును వకగర్భ మునుండేపుట్టి
నందున రెండునువకే శాఖయై సోదర భావము గలిగి యున్న
ది అనిచెప్పబడి యున్నది. మరియు

“ఆచుశ్రాద్ధంప్రతిగ్రాహ్య వికిరాన్నం ప్రేతభోజనం

అర్చకస్తీలఘాతశ్చశంహరి ద్వేషిణీతథా

నటకోబురుడశైవ చాండాళా గ్రామపాచకః

నాపిత తంతువాచుశ్చ శూర్పకార కిరాతకః

తైవర గుంధకారశ్చ రజకోలేఖనీస్తథా

ఏతేషాం గ్రామచాండాల సర్వకర్మ బహిష్కృతః॥

అనగా ఆచుశ్రాద్ధమును గ్రహించువారు, వికిరాన్న
మును భుజించు వారు, స్మశానము నంగు భుజించు వారు,
అర్చకుడునూగులనూనె తీయువాడు, శివ విష్ణు పులద్వేషిం
చు వారు, నటుడు. చాప లిల్లు వారు, చాండాలురు కూలికి
గ్రామములో వంటలు చేయువారు, మంగలి; నేతనేయువా
రు, చేటలల్లువారు, కత్తుల ఒట్టు వారు. చేపల ఒట్టువాడు,
కుండలు చేయువారు, గుడ్డల నుతుకువారు, గ్రామ లెఖలు
వ్రాయువారు, వీరందఱు గ్రామ చండాలు రనియు వీరందఱి
ని శుద్ధకర్మల యందు బహిష్కరించ నలయు నగయు చెప్ప

బడినది యితరులకించ పర చుటకు ఇటు వంటి ప్రమాణము
 లెన్నియైనను చూప వచ్చు గదా! నానా యోనుల యందు
 పుట్టినవారు నైతము బ్రాహ్మణులు, ద్విజులు' కపులు అసి
 పిలువబడు చున్నట్లే యీక్రింద చెప్పబడినవారికికూడ శిల్పు
 లనే పేరుతగిలించి నట్లున్నది "తత్సౌతరీతు వాయశ్చ" అను
 శ్లోకమును బోలి నట్టిదే మరియొక శ్లోకము కాశ్యపశిల్పు నివే
 దనలో యున్నది.

"విశ్వకర్మాచ శూద్రాయాం వీర్యాధానంచ కారసః
 తతోబభూవ పుత్రాంశ్చ నవైతేశిల్పకారిణః
 మాలాకారః కర్మకారః శంఖాకార, కుంభిందకః
 కుండకారః కంసకారః షడ్జైతేశిల్పనాంవరాః
 సూత్రీధారశ్చిత్రకారః స్వర్ణకాస్త్రైశ్చైవచ॥

అని చెప్పబడి యున్నది అనగా విశ్వకర్మ వంశీయుడు
 శూద్రీస్త్రీయుడు వీర్యాధానము చేయగా అట్టివీర్య మునకు
 పుట్టిన పూల దండలు నట్లువారు, ఇతమువని చేయు వారు
 శంఖముల చేయువారు, నేతనేయువారు, కుండలు చేయువా
 రు, కంచుపని చేయువారు, అటాడించు వారు, చిత్తరువుల వ్రా
 యువారు, బంగారపుపని చేయు వారు యీ తొమ్మిది మంది
 శిల్పులే నని వ్రాయు బడినది. మాల సిద్ధాంతము తెలియక
 సాలె, మంగలి, కుమ్మరి' చాళి; నాట్యము చేయు వారు
 చిత్తరువుల వ్రాయువారు వీరందరు శిల్పు శబ్దానికి సమ్మతించి
 యుండ వచ్చునేమోకాని వారందరు "విశ్వకర్మాచ శూద్రా
 యాం వీర్యాధానంచ కారసః" అను ప్రమాణము రీత్యా
 వైకులముల వారందరు విశ్వకర్మకు శూద్రీ స్త్రీకి జన్మించి
 నట్లు వచ్చు కొనెదరా? అట్లు సమ్మతించినచో శిల్పు శబ్దము

వారికి అన్యాయించదు గదా.

జాతులయొక్క మూలసిద్ధాంతముల దాచి స్వార్థముతో యితర జాతులను కించపరచి కృత్రిమముతో ఆధిక్యత ననుభవించిన నేరమాన కయ్యేనేమొ నేడు నాయీబ్రాహ్మణ, వాల్మీక బ్రాహ్మణ, దేవాంగ బ్రాహ్మణ' మతంగ బ్రాహ్మణ' మొదలగు బ్రాహ్మణ నామ భారుల వద్ద సేవలు చేయుట యేగాక అన్నపూర్ణయని పేరొందిన భారతభూమిలో అన్నపానాహలు విక్రయించుకొని జీవితములు గడుపుకొన వలసి వచ్చినట్లు తోచుటలో అబ్బుర మేమీ లేదు పురాకృత కర్మఫలముల ననుభవించక యెవరికైనను తప్పుదు గదా.

ఏదిఎట్టులున్నను మనభారత దేశమునందు పూర్వము నుండియు కొన్నికొన్ని కార్యములు వృత్తులు కొన్నికొన్ని జాతులకు కేటాయించ బడి ఆ ప్రకారమే నిన్న మొన్నటి వరకు జరుగుచుండి నట్లు అనేక దృష్టాంతరములవల్ల తెలియుచున్నది గదా! అట్టి సత్యమును గుర్తించి వకరివృత్తికి మరొకరు అడ్డుతగులుట వల్లను, తమ ఆధిక్యతకొరకు మరొకరిని కించపరచుట వల్లను యే మాత్రము ప్రయోజనముండదని విజ్ఞులు గుర్తించ ప్రార్థన.

అంటే మొదటి నుండియు దేవాలయములు, విగ్రహములు, రథములు మున్నగు నవి నిర్మాణ మొనర్చుట, ప్రతిష్ఠించుట గర్భమునందే బ్రాహ్మణ ణత్వము సిద్ధించిన విశ్వకర్మ వంశీ యులకే అధికారము కలిగి యున్నట్లు అనేక శృతి స్మృతి, పురాణేతిహాస' ఆగమ గ్రంథాదుల యందు చెప్పి యున్న సత్యాన్ని విజ్ఞులు గుర్తించి సత్పథమున నడువ గల

రని ఆశించు చున్నాడను.

ఈగ్రంథము పేరు “గార్గేయాగమః” దీనిని గార్గేయ
 రుషి వ్రాయ బడినది గార్గేయు డనగా యీ పేరుతో యిద్ద
 ను రుషులు యుండినట్లు తెలియుచున్నది “గర్గపుత్రస్య గార్గే
 యోః” అనియు - గార్గేయో గార్గభస్సుతః॥ యనియు చెప్ప
 బడిన ప్రమాణ ముల బట్టి గర్గ ముని యొక్క కుమారుడు
 గార్గేయహాకరు, గార్గ భయు నకు పుట్టిన గార్గేయు హాకరు
 యిద్దరుగా యున్నట్లు గ్రంథములయందు వ్రాయబడి యున్న
 ది ఇట్లునటలో గాడిదెకు మానవ (రుషి) జాతి యుత్పన్నమ
 మగునాయని కొందరు సందేహ పడ పచ్చు కాని వజ్రీమాచి
 కో పనిషత్తు లోని “నువ్యశ్శింగో మృగేజాతః - జుబుకోజం
 బుకోత్పత్తిః - గౌతమో గౌతసంభవః - వాల్మీకో వల్మీకోత్పత్తిః -
 అగస్త్య కుంభసంభవః - మాండవ్యో మండుకీ సుతః - శునకీగ
 ర్భసంభూతో శౌనకాది మహాదుషిః” అను ప్రమాణ మును
 బట్టి జింక, నక్క, కుక్క, కుందేలు; కప్ప ఇట్టి జంతు వుల
 కేగాక నది, పుట్ట, కుండలలో కూడ రుషులు పుట్టి నట్లును
 అట్టివారే మునులై నట్లును చెప్ప బడి యున్నది గదా! ఏదిఏ
 ట్టుచున్నను యీ అగమము వ్రాసినది గర్గ పుత్రుండైన గార్గే
 యుడని వలువురు పండితుల యభిప్రాయ మైయున్నది.

దేవతా ప్రశిష్టల విషయమై నాకును ఇతరుల కును
 జరిగిన వాదముల యందు యీగార్గే రహాగమము యొక్క
 ప్రాశస్త్యమును విన్నానుకాని అది నాకు లభింపమికి మికి -
 లి చింతిల్లు చూ గ్రంథము కొర కై అన్వేషించు చుం టిని
 ఇట్టితగి గుంటూరు జిల్లా పెట్లూరు నివాసియగు శిల్ప పండిత
 బ్రహ్మశ్రీ. తియ్యబిండి వీరభద్రా చార్యులుగారు పురాతన

మైన వక వాగ్దేవ ప్రతినిదయతో నా కొసంగిరి అట్టి దానిని
 వందనములతో నందు కొని పరిశీలించగా అందులో కొన్ని
 కాగితములు శిథిలములైన చోట్లగల శ్లోకములను వాగ్దేవ
 తప్పులను సవరించుకొన శక్తిచాలక యుండి వకప్పుడు పం
 చాగ్నివతోత బ్రహ్మశ్రీ. అంగలకుడిటి పణ్ణులు శాస్త్రీగా
 రు తటస్థించగా యీ గ్రంథమును సవరించి యివ్వ వలసినది
 గా వానిని పార్థించి అందులకు వారు తనవద్ద సాహిత్య సిం
 హా, తపశ్చక్రవర్తి బ్రహ్మశ్రీ. యలవర్తి ఆంజనేయ శాస్త్రీ
 గారు సేకరించి పెట్టిన శుద్ధపత్రమున్నదనియు, అట్టిదిగ్గిం
 ధ రూపేణ ముద్రణ చేయు నట్లైన యిచ్చెన ననియు చెప్పిరి
 అందుకు నేను గుప్తప్రొక్తమగు ఆగమ గ్రంథవ్యాప్తిని ఆకాం
 షించి సరేనని సమ్మతించి తీసుకొని యీ గ్రంథ మును
 ముద్రించి మీ యెడట నుంచి నాడను. ఇట్టి కార్య మునకు
 తోడుపడిన బ్రహ్మశ్రీ తియ్య బిండి వీర భద్రా చార్యుల
 గారికిని బ్రహ్మశ్రీ అంగల కుడిటి పణ్ణులు శాస్త్రీ గారికి
 ని వందన శతంబు లర్పించుచు సాసత్త భాషయం దెక్కు
 వ పాండిత్యము లేని వాడ నైనందున యీ గ్రంథముద్రణ
 ములో కొన్నితప్పులు దొరికినవి అట్టితప్పులనేగాక యింకను
 అవసరములని తోచిన చేర్పులు; మార్పులు, పండితవర్ణులు
 తెలిపిన ద్వితీయ ముద్రణ యందు చేర్చి ప్రచురింప గలనని
 యు సత్ప్రమాణ ములతో సాంఘిక, ప్రజల కుపయోగప
 డు అముద్రిత గ్రంథముల పంపించిన వందనములతో నందు
 కొని ముద్రించెద ననియు విన్నవించు చున్నాడను.

ప్రకాశకుడు
 దువ్వూరు

ఇట్లు
 జిల్లాశాసనబ్రహ్మచార్యులు,

వి మా న శాస్త్ర ము

ఈగ్రంథము పొందిన కాలమున “భరద్వాజమహర్షి”
 చే వ్రాయబడిన యంత్ర సర్వస్వము లోని వైమానిక ప్రశ-
 రణము. యిదివరకు ఇట్టిగ్రంథము మనదేశమున వెలువడిండు
 డలేదు యీగ్రంథము నందు[1]విమాన శబ్దార్థ విచారము
 [2]విమానము యొక్క 32రహస్యములు అనగా[1]మాంత్రి
 క [2]తాంత్రిక [3]కృతక [4]అంతరాళ [5]గూఢ [6]దృ
 శ్య [7]అదృశ్య [8]ఋరోక్ష [9]అప రోక్ష [10]ఋంకో చన
 [11]విస్తృత [12]విరూపకరణ [13]రూపాంతర [14]సురూ
 ప [15]జోతి ర్భావ [16]త మో మ య [17]ప్ర శ య
 [18]విముఖ [19]తార [20]మహాశబ్ద విరూపాన [21]లం
 ఘన [22]సార్వ గమన [23]చా పల [24]స్వ తో ము ఖ
 [25]పరశబ్దగ్రాహక [26]రూపా కర్షణ [27]క్రియా గ్రహ
 ణ [28]దిక్పి దర్శన [29]అకాశా కార [30]జల ద గూఢ
 (31)స్తబ్దక (32)కర్షణ రహస్యములు గలిగి అద్భుతము ను
 గొల్పునట్టిదియై యున్నది శత్రువుల విమానములను విభవంస
 న మొనర్చినట్టి అయిదు ఆవర్తములు కూడ కలిగి యున్నది.

ఈగ్రంథమును వైదిక రిస్పెసా-లరు శ్రీ.శ్రీ శ్రీయ
 రత్న ఆర్షగారు హిందీ అనువాదము చేసి ప్రకటించి యుండ
 అద్దానిని అనేక వ్రాయ ప్రయాసలతో తెలుగులో కొద్దిప్ర
 తులు మాత్రమే ముద్రించి యున్నా ము ఆలసించిన ఆశా
 భంగముని చెప్పుట అతిశయోక్తిగాదు గ్రంథమును చూచిన
 మీకే తెలియ గలదు.

దీనివెల రు0 - 8 - 0లు మాత్రమే పోష్టఖర్చులు వేగు
 వెంటనే జే. పీరబ్రహ్మ చామ్యూల అనునోదయభవ
 దువ్యూరు పోష్ట, కడప జిల్లా అనివ్రాయుడు

యేభిఃశిల్పైః పప్రీధానామద్యగ్ంహత్
యేభిర్ద్యామశ్య పింగంశత్రుజాపతిః
యేభిర్వాచం విశ్వరూపాగ్ం సమవ్యయత్
తేనేమమగ్న ఇహవర్ష సాసమజ్ఞి" (త్రై. బ్రా)

విశ్వకర్మ ప్రజాపతి యేకర్మకాశలముచేత విస్తారమయిన యీప్రుధివిని దృఢముగా జేసెనో యేశిల్ప మహత్త్వముచేత స్వర్గలోకమును సూర్యచంద్రితారకాది నానా రూపములతో బ్రకాశింపజేసెనో, యేశిల్పసామర్థ్యముచేత చరాచరాదిసమస్తరూప సమదాయమును సృష్టించెనో, యట్టిశిల్పజాలము చేత నీలోకమున నీరాజును సర్వసంపృద్ధి గలవానినిగాజేయు మనుప్రాశ్నన మిందుగలదు. శిల్పముసర్వతోముఖమైవది. కనుకనే "కర్తాశిల్పసహస్రాణాం త్రిదశానాంచవర్ధకః" అనుప్రసిద్ధి కలిగినది. వేదకాలమునుండి సూత్ర కాలముగడచి పురాణకాలమువరకురానురాను మంత్రకాండారులు కల్పింపబడివృద్ధియై సవి. పురాణములకు బలముచేకూర్చుటకై శిల్పులురూపధ్యానాదులను గల్పించి విగ్రహములజేయుటయు, నావిగ్రహములకు వివిధరూపములతో నాలయాదలనిర్మించుటయు సాగించిరి. అయ్యెడ శిల్పాచార్యుడే సమస్తమంత్రీయంత్రీ తత్త్వకలాపాదుల యందాచార్యుడై తగినయనుచర వర్గముతో బ్రతిష్ఠాదికముల నిర్వహించుచుండెడివాడు. అచటహార్ద్రవ్యాదులుతనయధీనములే. "వాస్తుపూజనసాహిత్యం స్వయంగృహ్లాతి సర్వశః జేయాస్వగురుణాసమ్యక్ విశ్వకర్మాద్విజోత్తమే" (వా. మా.) ఇట్లుసమస్తాని కారములు శిల్పాచార్యునికే చెప్పబడినవి కనుక విశ్వబ్రాహ్మణవంశమున శ్రేష్ఠుడను, సమస్తధర్మ

ములు దెలిసినవాడును, వేదవేదాంగముల నభ్యసించినవాడు
 ను, సాముద్రిక గణితజ్యోతి శాస్త్రాస్త్రానులనెఱిగినవాడును, లా
 హాహామణ కాష్టేష్టకసుధాది చతుష్టమికర్మమర్కముల నెఱిగిన
 వాడును, సూత్రశాస్త్రక్రియలయందు బ్రవీణుడును, వాస్తువిద్య
 యందధికుడును. శైవవైష్ణవ శాక్తేయగాణాపత్యబాధకాపాలి
 కాదిషణ్మతాచారముల దెలిసిస్థాపించినవాడును, శ్రోతస్మారాది
 యక్రియలో బ్రాజ్ఞుడును, మంత్రితంత్రాదుల నెఱిగినవాడును,
 స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానపరుడును, సత్యవాక్యముకలవాడును, స
 దాచారసంపన్నుడును, కుశలబుద్ధిగలవాడును, సప్తవ్యసనవర్జితు
 డును, ఏకపత్నీవ్రతుడును, ఆరోగ్యముకలవాడును, అయిన నేత
 ప్ప శిల్పాచార్యత్వమున కర్హుడు కాడనికట్టుబాటు పెట్టిరి. అ
 దువలననే “శూద్రకోటి సహస్రాణా మేకవిశ్రాంతిస్తీతిం వి
 ప్రకోటిసహస్రాణామేక శిల్పిప్రశస్తితం” అని తెలిసినవారనమొ
 దలిడిరి. వాస్తుపూజయందు సైతము “వాస్తుపూజావిహీనశ్చ
 సూత్రధారైర్దీనాయశ్చ సప్తజన్మాభవేత్సు మేచకైర్తానరకంప్ర
 జేత్” అనియు “కుః పూజయేవాస్తుమనేన భక్త్యానతస్యదుఃఖం
 భవతీహాపిచిత్. జీవత్యసావర్షతం సుఖేనస్వర్గేందరిస్థితి కల్ప
 మేకం” అనియు వ్యాసమహర్షియే నుడివియున్నాడు ఇకవిగ్రహాని
 రాక్షాసాదులగూర్చి పరశివ విశ్వకర్మాగమము, గార్గేయాగమ
 మమున్న గునియవిదనాలుగుకలవు. శిల్పగ్రంథములు చాలకల
 వు. ఆగమములెన్నియున్నను శిల్పాచార్యుడు తనభృత్యవర్గముతో
 శైలసమీపమునకుగాని సాగరమధ్యమునకుగాని వెళ్లుటయు,
 నది మొదలు విగ్రహనిర్మాణమేమి, ఆలయగోపురధ్వజరథా
 ని వివిధ నిర్మాణములేమి వీనుంటిమి తో నేకాలమున వేది

చేయవలయునో యది చేయు చుదనదీక్షను విగ్రహప్రతిష్ఠాసంత
రమున వదలునట్లు సమస్త శిల్పాగమ గ్రంథములు చెప్పుచు
న్నవి. ఆయుదాహరణము లన్నియునిట జూపదలచినచో గా
నేయాగమమును మించునంతటి విస్తారమగుటలో సంశయము,
లేదు. శిలాపరిశీలనమున జెప్పబడినట్లు 7 క్షేత్రజాతులు 8 ర
క్షజాతులు. 7 పీతజాతులు 10 కృష్ణజాతులు గ్రహించవలయు
ను. కేఘాదోషములు 3 బింబదోషములు 3 కళంకదోషములు 4
సంకర దోషములు 3 శిలాజాడ్యములు శాంత రూక్షాదిస్వ
భావములు జీవనిరీవ పరీక్షలు బాల్య యౌవనవార్ధకాది పరిస్థి
తులు స్త్రీపున్నపుంసక భేదములు మున్నగు సమస్తాంశముల
ను గ్రహించి చక్రిష్టాకాలమున నధోపార్శ్వార్ధ్య దృష్టులు
లేకుండ పరిశీలించుట కెన్నిసూత్రములు చెప్పబడియున్నవో,
నవరసాదులచే నొప్పు దృష్టిభేదముల నెట్లుకల్పింపవలయు
నో, యవియన్నియు స్థపతికెరుకగాని సామాన్యుల కేమాత్ర
ముబోధపడదని నిరాఘాటముగా జెప్పవచ్చును. పరశివ విశ్వక
ర్మాగమమునందు కల్పిసమర్థును బరిశీలించగా నతడు సాక్షా
త్పరమేశ్వరుడేమని నామస్మనకు రూఢియైనది. మారీచమును
గ్రంథమునందు భూగర్భలబ్ధమైనవియు, జలగర్భలబ్ధమైనవియు
నగువిగ్రహములను బ్రతిష్ఠించుటకు శిల్పాచార్యుడు లభించని
యెడల పరివారాది దేవతలను ప్రతిష్ఠించుటకు నైతము

"ప్రతిష్ఠాది వసాత్పుర్యే తృతీయే వాపంచనువా
సప్తమేవా శిల్పినా అమంతిక పూర్వంకారయిత్యా"
అనివాయబడి యున్నది. అనగా సర్వసమగ్గుడయిన శిల్పిచా
ర్యుడు లేకున్నను దద్వంశీయుడగు నొకబాలుని చేతనైన

మంత్రశిక్షాపాదులు లేకపోయినను సంస్కారములన్నియు జరిగించినగాని యావిగ్రహమునకు జీవకళరాదనియందలియు ద్వేషము అదికానక కొందఱు వైఘానసులు మొదలగువారు శిల్పితో నవసరములేదనియే కువాదనకు బాల్పడి యిట్టియాగము గొందఱులను జూచి కువాదమును దామె యుపసంహరించుకొనుట యెన్నియో ద్వేషములందుజరిగినది

“పశిష్టాదివసాత్పూర్వే పంచమేదివసేగుభే
శిల్పినాసుకృతాయాంతు పృథిమాయాంవిశేషతః”
స్థపతిర్యజమానశ్చ నవరత్నై విశోధ్యతే
కుంభంచకరసంస్థాప్య ముదకాభ్యామనాన్సయీ”
ప్రోక్ష్యఃపుణ్యా హమేవాత్మా కుర్యాద్విజవరైస్సహ
అలంకృత్యచతాంపశ్చాత్ శతవాదితోనిస్వనైః
ప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా ఆలయంపేదఘోషనైః
ముఖబంధముత్తరీయంచ స్థపతిర్ధారయేత్సవైః
వేదిపశ్చాత్తువిన్యస్య ద్విభుజేధాన్యరాశికం
తండులంతుతథాపూర్వం తస్మాదుపరినిన్యసేత్
.....గర్భాయేపృథిష్ఠాప్య దేవతామూర్తిత్యథా”
స్థపతిఃసూత్రోవిన్యాసం కృత్వాచైవాష్టబంధనం,
స్థపతిఃసూత్రయేత్పశ్చాత్ పూజకస్తప్తిపూజయేత్”[వి.శి]

ఇట్టియాగము ఖాస్త్రముల నొకపరి వీక్షించినచో సంశయములేల్ల బహుపంచలగును
“శిల్పినాపంతుమహాపం నభేదఃస్మిన్సపార్వతి”
యనిశేషమ వార్షతితోవచించెను, యజ్ఞమలయందు సైతిము శిల్పించామని దేవధానసానము”

“యజ్ఞకర్మణియేవ్యగ్భాః పూరుషాః శిల్పిసస్తధా
తేషామపివిశేషేణ పూజాకార్యయథావిధిః”

అనివాల్మీకివచనము దేవతామూర్తిని ప్రతిష్ఠించిన యనంత
రమున శిల్పాచార్యుడు ధర్మకర్తకు జలధారా పూర్వకమైనమం
త్రముతో దానము చేయవలెను తననంతరమున ధర్మకర్త తన
యిష్టమువచ్చిన యర్చకునికి సమంత్రిక జలధారతో నొప్పు
గించవలయును ఇప్పట్లైన దైవకార్య నిర్వహణములోని లోప
ములకు దగినపాపఫలము నీవయసుభవించువుగాక! అనుశబ్ద
ముకూడనుండును. వాస్తుప్రతిష్ఠా కలాశములయందు శ్రామ
యాజ కులనుచరవగ్గముగా నుండి రేని యప్పుడప్పుడు వాకుచే
యుపితృకర్మలలోని మంత్రములు దొరలుచుండును అందువల
నదైవకర్మ వ్యత్యయదోషము నైతిము సంభవించుచుండును. క
నుకన “అన్యజాత్యుద్భుతం మోహాత్ కర్తాభర్తవినశ్యతి”

శానిమయబ్రహ్మ వచించియున్నాడు మరియు రథములు [11]
విధములని శాస్త్రములవలన దెలియుచున్నది రథోత్సవాదుల
యందు గూడశిల్పా చార్యుడు సారథి వేషముతో రథముపై
ముందుభాగమున నుండవలెను అర్చకుడు కుక్కుటాసనముతో
దేవుని కెడమవైపుననుండి విగ్రహమును కదలకుండ హస్తకొ
నియుండవలెను స్వస్తివాచకులు రథమునకు వెనుకనుండవలె
ను నాట్యంగనలు రథమునకు ప్రక్కనుండ వలయును పోలే
రమ్మ మొదలగు తుద్రదేవతా కర్మలందు శిల్పాచార్యుడుసిడి
మానుబండిపై నెక్కి గావస్తులు సమర్పించిన గుమ్మడికాయ
లమున్నగునవి తానేస్వాధీనములో నుంచుకొనును ఇన్నియే
లవాస్తు శిల్పిని సమస్త కార్యములయందు శిల్పా చార్యుడు

ప్రథమపూజ్యదు

“శిలామృణ్మయదానూనాం ప్రతిమానాం విశేషతః

నిర్మాతాప్రథమః పూజ్యోఽపిచార్యస్తు తథాపతేః (స వి)

“వివాహాదిషు యజ్ఞేషు గృహారామ విధాయతే

సర్వకర్మేషు సంప్రాప్త్యో విశ్వకర్ణా ఇతిశృతం (వ.పు)

ఈగార్గేయాగమము చాలపురాతన మైనది దీనినింత వరకేమ

హాశిల్పచార్యుడు పరిశీలించి యుండలేదు పునర్ముద్రణమొ

నందయిన నిర్దుష్టముగ సర్వాలంకార శోభితముగ వెలువడి

లోకమున కెంతయు శ్రేయము నొనగూర్చుగాక,

ఇట్లు

విమర్శకాచార్య

శిల్పకళా కోవిద

} సర్వసుబ్రహ్మణ్యాకవి.

ప రి చ య ము .

శైవ, వైష్ణవ, వైశ్వానర, శాక్తి, ప్రాణ, మము లసంఖ్యాకములుగ నున్నవి. అనేకాగమము లి టీవల ప్రకాశితములైనట్లు వానిలోని విషయములనుబట్టి స్పష్టములగుచుండును. వీరి యన్నింటరు — విశ్వకర్మ దేవాది దేవుడగుటచే వైశ్వకర్మములగు నాగమములు సనాతనములని విమర్శకుల తలంపు. తరువాత శైవ — వైష్ణవ-శాక్తియాన్యాగమములు వెలువడినవి. ఆధునికాగమములు పెక్కులుకన్యకగమములగు నాచార విధానములతోడను, పాశ్చిక దృక్పథముతోను వ్రాలుచున్నవి. వాని దృష్టివైకల్యము కలది విషయ ప్రతిపాదన రీతిచేతనే తెల్లమగుచుండును.

ఈ గాగ్రేయాగమము అతి ప్రాచీనములగు ప ర శి వ విశ్వకర్మాగమములలోనొకటి. విశ్వకర్మ తత్వమును సమగ్రముగా నెఱిగినవాడు గర్గచువాణ్ణి. ఆ గర్గునినుండియే లఘు వాత నారదాదులు విశ్వకర్మ తత్వమును; మహిమోదంతములను తెలిసికొని కృతకృత్యులైనట్లు మనకు ప్రమాణ గ్రంథములు చెప్పుచున్నవి. సాక్షిపురాణాంతర్గతమగు నా గ ర ఖండ మిట్లునుచున్నది.

గీ॥ మఱియు సచ్చట నే గార్గ్యహానివలన
విశ్వకర్మ పురాణంబువిని యదియును
బదియు కెండగు లక్షలపైనిగ్రంథ
సంఖ్య పదుమూడు వేలుగ జదివినాడ॥

సృష్టికర్తమహిమ నిట్లు సంపూర్ణముగా నెఱింగిన గర్గమహర్షి పుత్రుడు గార్గేయుడు మునీశ్వరుల కుపదేశించినదే యీగార్గే యాగమము కావున అత్యంత ప్రాచీనమును పరమ ప్రమాణమునగుచున్నది.

ఈ యాగమము పదునాఱధ్యాయములతో విరాజిల్లుచున్నది. ఈ పదునాఱధ్యాయములతో అంకురారోపణమూది ప్రతిష్ఠావిధానము సనుగ్రముగా వర్ణింపబడియున్నది. దీనినాధారముగాజేసికొని ప్రతిష్ఠావిధానమును శాస్త్రీయముగా నిర్వహింపవచ్చును. కర్తాకారయితలేమి; శిల్పచార్యుడేమి; ఉపాసకులేమి ఈ ప్రతిష్ఠా పద్ధతి ననుసరించి ఐహికాముష్మిక లాభముల నందగలరనుట సత్యము.

ఇంతవరకును తాళపత్రములలో తపస్సుచేయుచున్న యీగ్రంథమును బ్రహ్మశ్రీ అంగలకుడిటి వణ్మఖశాస్త్రీగారి ప్రేరణచే ముద్రించి ప్రకటించిన అరుణోదయాధిపతులు ప్రతిష్ఠాతంత్రీకాములగు ఆంధ్రుల ధన్యవాదములకు ప్రాత్రులయినారు ఇందు లేఖక ముద్రాపకాది ప్రమాదములు పెక్కులు దొరలినవి ఈతూరి ముద్రాణములోనివి సంస్కరింపబడి శుద్ధప్రతి చిక్కగలదని యాశీంశము.

ఆంధ్రశిల్పకళాపరిషత్తు }
తెనాలి

15-5-1954

ఇట్లు

పండ్రిత

కొండుగు వీరరాఘవాచార్యులు,

సాహిత్యసింహా; పండిత, భాషకారాచార్య,
 త ప శ్చ క్ర వ ర్తి
 బ్రహ్మశ్రీ యలవర్తి ఆంజనేయశాస్త్రిగారు

బ్రహ్మదైవత దేశికేంద్రః
 పంచాగ్నిహోత,
 బ్రహ్మశ్రీ అంగలకుడిటి వణ్ణుఖశాస్త్రిగారు;

మతోద్ధారక ::
జిల్లెళ్ల వీరబ్రహ్మచార్యులు.
ప్రకాశకులు.

శుభమస్తు.

గా ర్గే యా గ మ మ్.

ప్రథ మా ధ్యాయః :

- శ్లో. కదాచిద్దేవతావాస మమలంకామవజ్జితం
 ఫలపుష్పసమాకీర్ణం వృక్షరాజ పరాజితం
 శుకశారిక భల్లూక వ్యాఘ్రసింహానినాదితం
 సర్వరిపివచైర్యుక్తం నిర్మలోదక సంయుతం 2
 బదరీకాసనంతత్ర బుషయోమునిపుంగవం
 తపస్యంతం మహాధీరం సర్వ వేదార్థ సంయుతం 3
 గర్గపుత్రం మహాసాన్యం శిల్ప శాస్త్రానుమోదినం
 తత్ప్రియోగవిదంపుణ్యం గార్గేయమృషిసత్తమం 4
 ప్రిణమ్యదండవద్భక్త్యా తమయాచన్మహర్షయః
 దేవదేవ మహాదేవ వరసంయుక్తధీవర 5
 సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞ ప్రితిష్ఠాగమసంగ్రహం
 వదనః పరమః ప్రీత్యా భక్తానాంలోక పూజితం 6

- గార్గేయస్తానువాచైవం పేమ్మాసర్వహితాయవై
 లోకానాముపకారాయ పురాకృతమనాదితం 7
- శిల్పశాస్త్రమనంతరం దృషిప్రోక్షం పురాతనం
 వత్సేతదన్వయంచాస్య ప్రయోగం శ్మయతామిమం 8
 నిరాకారో నిశితోయః పరమాత్మాననాతనః
 పంచాస్యోదశ బాహుశ్చ సాకారోపరమేశ్వరః 9
 కోటిసూర్యప్రభాయుక్తః పంచాదశసులోచనః
 తస్య సంకల్పమాత్రేణ చరాచరమభూజగత్ 10
 తత్ప్రగాస్య సముత్పన్న స్సాననోమనురీశ్వరః
 అవాచ్యాస్యోద్భవశ్చిమాన్ మయో విష్ణుస్సనాతనః 11
 ప్రతీచ్యాస్యోద్భవోబ్రహ్మ త్వష్టనామామాభూతకః
 ఉదీచ్యాస్యోద్భవః ప్రత్యస్త్రీంద్రశ్చిలీ మహాయశాః 12
 ఉర్ధ్వాసనోద్భవస్సూర్యో విశ్వజ్ఞోభూతుపర్ణకః
 సంచాతః కృమతస్తస్మాద్భవయోవిశ్వకర్మణః 13
 తచ్ఛక్తిః పంచధాభూత్వా తానన్వాస్యయదాభవత్
 తదాదిస్వగమూర్త్యాది లోకాస్సంవృద్ధిమాగతాః 14
 తత్పంచముషివర్యాణాం మధ్యేశ్రీమాన్ మహాయశాః
 భక్తసంరక్షణార్థాయ శక్తుద్బాదనహేతవే 15
 విరాడూపగుణాదీని వేదవాక్యైః ప్రకాశ్యచ
 తదజ్ఞానచరాణాంతు లిఖక తదూపమవ్యయం 16
 శిలాదారుసుపత్రేషు సర్వేజాతుంసుదుర్లభం
 తత్తత్ప్రయోగమేవంయః కురుతేమాంప్రతివద్యతే 17

ఏవముక్త్యామహాజేహో ఋషిభ్యోప్రదదామయః
తల్లక్షణమిదంవక్ష్యే శిల్పాచార్యపురస్కరం 18

యోవాత్రభక్తిసంయుక్తః కురుతేనిర్మలస్సుధీ
ససర్వఫలసంపన్నో పుత్రపౌత్రాదిభిర్భుతః 19

ధర్మకామార్థసంయుక్తస్త్వంతే మోక్షఫలాకరః
విష్ణులోకేనదాధ్యాయన్ వర్తతేతఃపరంకిము 20

తదగ్రేతుమహాధీరో భక్త్యానమోర్తమాంగకః
శిష్యస్తుత్వాధగాగేయం పార్థయామాసతంగురుం 21

శిష్యోవాచ—

సావమిన్ మయాశ్మతంపృశ్న స్యాత్తరంవదమేవిభో
భవదియ్యప్రసాదేన వేదశాస్త్రాదికంతథా 22

జ్యోతిశ్శాస్త్రం సమగ్రించ గృహీతం విభుదోత్తమ
శిల్పశాస్త్రకృమంచైవ బోధయేద్దృషిసత్తమ 23

గాగేయోవాచ—

అగస్త్యఃకాశ్యపశ్చైవ భృగుశతమభాగవో
గాళాదిఋషివర్యాశ్చ బోధకోయవనోమఃశి 24

పారాశర్యాదయస్సర్వే శిల్పశాస్త్రవిశారదాః
దైవజ్ఞోమానసాంశ్చ దీప్తశ్చాత్త్రిమరిచితాః 25

వైఘానసోధకాండిన్యో శిల్పిశాస్త్రేషుధీమతాః
తైరేవోక్తంపురాతస్య శాస్త్రమానమిదంశృణు 26

విశ్వేసంవిశ్వ సారాంచ దావట్టంహనుమాన్లశం
వృత్తంసృష్టంభానుకంచ కర్పార్యంచసయిద్ధకం 27

మానసారంవాస్తుబోధం పారాశర్యమర్హికం
 విత్తారంకాశిభంసోమం విశ్వంవజ్రిం విశాలకం 28

మగధ్రింభిద్రీమింద్రించ వస్తువిద్యాపథంతథా
 కపిలంవాస్తుకంవిశ్వ బోధకంచ బహుశ్శుతం 29

మానబేదఃచాదిసార విశ్వకర్మంచసర్వతః
 ద్వాత్రింశట్పిల్పశాస్త్రాణి మయమతానివిద్యుధాః 30

తేహంమతానుసారేణ వత్సైహంతత్సువిస్తరం
 సావధానేన సంగ్రహ్యం శిల్పిశాస్త్రే యథాక్రమం 31

ఇత్యుక్తోగాగ్గేయోగః సమస్తాత్మశిష్యకః
 కథంవారత్యక్షరవ్యం కర్షణాద్యర్పణాంతకం 32

గాగ్గేయోవాచ

యద్దేవాది ప్రయోప్రతిష్ఠవిదూషాం శాలాప్రవేశంపరం
 విఘ్నే శ స్తుతి మంకురార్పణఃపదం వాస్తోశ్చహోమంయథా
 వాహంవాహక మంతరంపురవరప్రాదిక్షిణం కుర్యతాం
 గవ్యంపంచక మ్మత్తుపంచన్నపనం క్షీరాదివాసంతతః
 బింబంప్రాణప్రవేశనియ్య మథతద్ధాన్యాధి వాసంచయ
 న్మూర్తిర్హోమ మతః పరంచకురుతాం వైకల్యమంగాదిషా
 హోమంగర్భవివేశనం త్వధకమాత్మీ రశ్వసంస్థాపనం
 రత్నన్యాసక మష్టబంధనక్రమం దృక్స్థాప్యమేవంవిధిః
 శిష్య ఉవాచ—

కథంతత్యక్షరవ్య మారంభంకుత్రీవరక్షే
 సునినించ సువారంచ నక్షత్రం శుభయేవచ

సులగ్నంచ సుహారంచ వాద్యసౌషధపురస్కారం
 యజమానస్సహచైవనృత్య గీతాదిభిస్సహః 35
 స్వస్తివాచ సహశిల్పి ప్రవేశం శిల్పిమందిరే
 కర్తవ్యంతద్విశేషేణవక్ష్యేశృణు సమాహితః 36

గాగేయోవాచ—

శిల్పచార్యోశుచిర్భూత్వాపూజాం కృత్వాగణాధిపం
 పశ్చాత్రికలశంస్థాప్యస్వర్ణంరజతమేవచ 37
 తామ్రంవామృణ్మయంచైవ పాత్రమేవంవినిర్దిశేత్
 పంచప్రస్థాదికంధాన్యం తదర్థంతండులం తథా
 ధాన్య ప్రసారితంచైవ నిక్షిప్యకలశత్రయం
 కలశేషుజలంపూర్య పల్లవాదిరలంకృతా 39
 సుధేనకలశాన్లిప్యగంధ పుష్పాదిభిర్యుతాన్
 నారికేళసహచైవ తాంబూలం దక్షిణం దదుః 40
 ఇమమ్మేత్వాది మంత్రైస్తు పూజయేద్విధివత్తతః
 స్వస్తివాచన పూర్వంతు కుర్యాత్పుణ్యాహవాచనం 41
 ఇతిగాగ్నేయప్రాక్తే శాలాప్రవేశ గణపతిపూజా
 పుణ్యావాహచనం నామప్రథమాధ్యాయః

ద్వితీయాధ్యాయః

శ్లో. ప్రథమం శిల్పినంచైవ ద్వితీయంబ్రహ్మమేవచ

- తృతీయమర్చిజశ్చైవ చతుర్థం యజమానకం 1
 యేతేషాంకంకణంబధ్వాచాక్షతాంగృహ్య తాంతథా
 నవీనదీక్షావస్త్రంచ ధాగియేత్కమ మేవచ 2
 సువర్ణకంకణంచైవ విషాగర్థంనిష్కమేవచ
 అథవాచార్థనిష్కంచసూత్రం చైవతుకారయేత్ 3
 తస్మాత్రిందక్షిణేనాస్తే బంధయేత్సహమంత్రకం
 తతఃపరంతు సంకల్పంకుర్యాచ్చిల్లీపరంశుచిః 4
 ఏతదాలయప్రతిష్ఠాపన కాలేసర్వశాంత్యర్థందేశ
 స్వాస్త్యర్థంవేదవేదాంగవ్యాకరణ ఛండభట్టప్రభా
 కరాభివృద్ధ్యర్థం గంగాయమునాది సర్వనదీనాంతీ
 ర్థాభివృద్ధ్యర్థం కాలానుగుణ్య ప్రకారపజ్జన్య ప్రవ
 త్నాధికజలాభివృద్ధ్యర్థం త్రయత్రింశతోటి దేవతా
 భిషందార్దంసాలాక్య సాయాప్య సామీప్య సాయు
 జ్యాభిసిద్ధ్యర్థం సకలముసినాంధ్యాన ధారణా
 ద్యష్టాంగయోగాది సిద్ధ్యర్థం అతిరాత్రీవాజివేయపాండరీక
 శతకృతూనాం సామూర్ణ్యఫలసిద్ధ్యర్థం రాజ్యాభి
 వృద్ధ్యర్థం దేశాభివృద్ధ్యర్థం రాష్ట్రాభివృద్ధ్యర్థంరాట్
 కశకకటకమకుటహార కేయూగాంగ మణికుండల
 ప్రభాభాసమానార్థం శతాంగద్విరదతురంగ పదాతి
 మంత్రీసామంత పురోహితాభివృద్ధ్యర్థం చక్రీశవర్తిత్వ
 దిగ్విజయాంచిత లక్ష్మీనివాస సిద్ధ్యర్థం రాజ్యశాం
 త్యర్థం రాష్ట్రానామఖిల సపత్నరంపరాభివృద్ధ్యర్థం

అస్మిన్ గ్రామే గౌరవోరాస్తి భయోలోకత్పత
 మారీజ్వరాది సర్వ పీడాపరిహరణార్థం ఏతద్గ్రామాభి
 వృద్ధ్యర్థం యజమానాయురారోగ్య విశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం
 ఏతదాలయాచార్యార్చక పరిచారకాభివృద్ధ్యర్థం
 వాస్తుపూజావాస్తు హోమపర్యక్షకరణాభివృద్ధ్యర్థం
 శంఖుస్థాపనాద్యంకురార్పణ జలాభివాసధాన్యాభివా
 సనేతోస్మిలనదృక్ స్థాపనాది బింబసిద్ధ్యర్థం కుంభ
 పూజకళావాహనాది సిద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థం వృద్ధ్యర్థం
 స్వస్థ్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాశిల్పిభిస్సహాశిల్పి
 పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే పూర్వోక్తప్రకారేణ పున
 స్సంకల్పమాచరేత్

శ్లో॥ సువర్ణం రజతంచైవ తామ్రంవాచాధమృత్తికా
 ద్వాదశాంగుళ మానాయాంపాలికా బ్రాహ్మణోచితా
 షోడశంక్షత్రియాణాంతువైశ్యస్యైకాదశాంగుళం
 అష్టాంగుళంతుశూద్రాణాం పాలికానాంవిధిర్మతా 6
 హాటకం రాప్యం తామ్రేషమృత్తికాయాతయాపివా
 మయకుంభంతు నిక్షిప్యజలం పూర్యయథావిధి 7
 సోమంప్రతిమత స్యాంతేనిష్కమాత్రం సువర్ణకం
 తన్మధ్యేచ వినిక్షిప్య సోమంవరుణదైవతం 8

ధ్యానమ్

కర్పూరాగరు వాసినీసువిమలాం తాంటకహారాన్వితాం

- ముక్తావిమృషభూషితాంశుశకరీంపూర్ణేందుబింబాననాం
 నానావాద్యవిదోదీనం శివకరీం చండీమహాభైరవీం
 భక్తాలోక సురదృమాం సుజననీం ధ్యాయేత్సంగంధామినీం
 తతఃకుద్దాలకం గ్రావ్యాగంధ పుష్పాక్షతైస్సహ
 తాంబూలదక్షిణాదీని శిల్పచార్యోమహతపాః 10
 పంచామృతంచ నైవేద్యం వాద్యఘోషపురస్సరం
 స్వస్తివాచనయాచైవ పురంప్రాప్యప్రదక్షిణం 11
 దేవాలయేచోత్తరేషా యాశాన్యేపూర్వభాగయోః
 వల్మీకనికటంగచ్ఛ సుఖాసీనసుచిర్విధిః 12
 వల్మీకంభక్తి సంపూజ్యధ్యానమావావానాదికం
 పంచామృతేన సున్నాత్వాధూపదీపాదికంతతః 13
 నైవేద్యంచైవ తాంబూలంస్వర్ణ పుష్పంచకారయేత్
 ప్రదక్షిణంచ సంసారంకుర్యాచ్చిల్పీ యథాక్రమం 14
 ఓంబ్రహ్మపృథ్వీతి మంత్రేణశిల్పీచ ప్రార్థయేద్భవం
 భూఃబుధ్బామేతి మంత్రేణశిల్పివైవాతాభిమంత్రయేత్
 పునఃకుద్దాలకం పూజ్యశాస్త్రుచోదిత మంత్రితః
 దేవదేవప్రతిష్ఠార్థం మృత్తికాముద్ధరిష్యతి 16
 ఇతిప్రార్థిత పూర్వంతు వల్మీకంఖననం భవేత్
 తస్మైతికాంసు పాతేతు మధ్యేనిషిప్యప్రార్థయేత్ 17
 ఓం హ్రీం మృత్తికాదేవీనమః పూర్తిప్రతిష్ఠితాం
 మృత్తికాంపూజయిత్వాధధూపనైవేద్య భిక్షహః 18
 చోధృత్య దేవయానేతువాద్య ఘోషసమావృతాం

గ్రామప్రదక్షిణం కృత్వా శాలాయాంతుప్రవేశయేత్ 10

నిక్షిప్త్యానంతరం శిల్పీసుఖాసీనశ్శుచిస్తలిః

యజమానాదిభిస్సర్వైస్సంభ్యేష్యే ప్రహ్లాదాదిభిః 11

అంకురార్పణ సంకల్పం వ లిక్తానుత్యధారణం

ఓంశివాయేతి మంత్రేణ పూజాయత్వానపాలికాః 21

ఓం హ్రం శక్తిః ఓషట్కంత్రేణ శాలిషిష్ఠ సమాదిశేత్

మంటపావాహనార్థంతు తండులంద్రోణపంచకం 22

చతుష్కణం సమంకుర్యాదూర్ధ్వరేఖాదశస్త్మతః

తిర్యగ్రేఖాదశంచైవ లిఖ్యతాం శిల్పికోత్తమః 23

యేకాశీతిషుకోష్ఠంచ ఉద్ధరిష్యయథాక్రమం

యేతేగురు ప్రకారంచ తత్సంభారంవిశేషకం 24

లఘుప్రకారతోవక్ష్యేసావధానే సతుశ్శుణు

హస్తార్థం ప్రధమంచైవ అథవాహస్తమేవచ 25

ద్రోణద్వయంతండులస్యాన్నిక్షిపేన్నంట పాంతరే

షడ్రేఖావిలిఖేత్పూర్వంతిర్యగ్రేఖాస్తద్దైవచ 26

పంచవింశతి కోష్ఠేషుకోష్ఠమధ్యేయథావిధిః

మయికుంభంతు నిక్షిప్య తతుఃపంభస్యసమాపతః 27

పాలికాషోడశంచైవఅథవాచాష్టపాలికాః

నిక్షిప్త్యానంతరం చైవకలశం షోడశంతథా 28

అథోష్ణకలశాన్యాపిస్థాపయేచ్ఛిల్పి కోత్తమః

శిషావాచః=

పాలికే కేససంఖ్యేనకలశంచైవయేవహి

29

నిషీ పేన్యత్ర యత్రాపి వక్తవ్యం విభుధో త్రమ
గాగేయోవాచః=

పాలికాహోదశంత్యత్ర కలశాష్టక మేవ చ 30

పాలికాచాష్టకుంచైవ యోదశం కలశంతథా
కుంభస్య త్వష్టకోణేషు పాలికాస్థావిన్ది శేత్ 31

తద్వచ్ఛోదశభాగేషు కలశానివిన్ది పేత్
మృదం పృథ్వీతి మంత్రేణ పాలికాయాం విన్ది పేత్ 32

ప్రథమం జజ్ఞేతి మంత్రేణ పంచపల్లవ మాది శేత్
గాయత్రీ త్యేవ సోమూత్రిందధిక్రావణ్ణేతి గోదధి 33

కాండాతామండేతి దూర్వం స్వాత్ ఓషధయన్మమోషధిః
దూర్వామశ్వద్ధ పర్ణంచ శ్వేతసూత్రిం విశోబకం 34

త్రింశద్ధర్భేన సంకూర్చ అష్టదర్భైస్తు బంధయేత్
తతూర్చ మయమం భేతునిషీ ప్యా సహపల్లవైః 35

సముద్రాయేతి మంత్రేణ జలమాపూరకం విధు
ఓం సుయాధిప సమస్తుభ్యం ధేనుముద్రాం ప్రదర్శయేత్

అన్యశ్రీ బ్రహ్మ రుష్యాది పుక్తి చ్ఛందేతి మంత్రవత్
మయదేవో స్త్వి మంబీజం ఆకారశ్చక్తి రుచ్యతే 37

సమః కీలక మంత్రంచ అధిష్టార్థే నియోగతిః
ఆప్యాయస్వేతి మంత్రేణ గంధపుష్పేణ పూజయేత్ 38

ఆధారశక్త్యావరుణం మయం పూజ్య సమావిధుః
ఓం, హ్రం, మం, యం, సం, హం, హ్రూం హేం అమృ

తేశాయ తేనమః 39

షడంగన్యాస పూర్వస్యాత్ ఆధారావరణాంతకం
 అమృతాయైతాదుకాయై జ్యోతిరూపాయతేనమః 40
 చిత్రసింహాసనా సీనంకుండస్పటిక సన్నిభం
 ప్రభామండల సంయుక్తం ద్విబాహుంచద్వినేత్రకం 41
 కమనీయాచితాత్మానం దక్షిణేజవమాలికా
 వామేపియ్యాష కుంభంచ భావయేత్పురికల్పితం 42
 వాహనాదిసముద్రంచ ప్రథమావరణపూజయేత్
 రోహిణ్యాదిత్యత స్తైవరేవత్యైతరణేనమః 43
 ఆర్ద్రాయతిజ్యోత్స్నాయనతేనా మాదికంక్రమాత్
 ద్వితీయావరణపూజాంచసూర్యాద్యష్టగ్రహతథా 44
 త్రితయావరణం పూజచతుర్థావరుణ మేవచ
 ఇంద్రాదిభిస్తు పూజాచపాలికాకలశాసుచ
 ఓం హ్రం వృదయాయేతినమో మంత్రేణధ్యాయయేత్
 మృత్తికేహనమేపాపం పంచామృతేన పోక్షణం 46
 అప్యాయస్వేతి మంత్రేణ సంపోక్ష్య కలశోదకమ్
 భవసర్వజ్ఞశాసనః పశుపత్యగ్రకోత్తమః
 రుద్రాభీమో మహాదేవాః పాలికాస్వధిదేవతాః 47
 పూర్వం ప్రాక్పాలికాయాంతు జలపూర్వకమగ్నికం
 పరిందక్షిణనైరుత్యం పశ్చిమం వాయవేతథా 48
 కుబేరీశానదిష్టుస్యాత్ పాలికాజలపూరణం
 ఇంద్రం సూర్యంచ నైరుత్యంపశుపతి దక్షిణేవచ 49
 అజమూర్తిర్వరుణభాగేజ్వలతం వాయుమేవచ

- దుద్రంకు భేరదిగ్భాగే భీమమీశాన మేవచ 50
 మహాదేవోహ్యధిష్టాచ యే తేహవాహనంకురు
 శరావేషు బ్రహ్మమావాహనధ్యాయేతు పూర్వకం 51
 త్రయమూర్తిత్రిమూర్తీశః పద్మాక్షఃపద్మయోనిజః
 చతుర్భుజస్తథాధాతా పితామహా అజస్తథా 52
 పూర్వజేత్రయమూర్తిశ్చాదావాహనమితీరితం
 ఓంభువస్త్రయ మూర్తించ ఆవాహ యతుదక్షిణే
 ఓంసు వెతిపద్మాక్షమావాహయితునైరుతే
 ఓమహాపద్మయోనిస్యాత్ ఆవాహయతుపశ్చిమే 54
 ఓంజనశ్చతుర్భుజస్య ఆవాహ యతువాయువే
 ఓం సత్యపితామహశ్చ ఆవాహయతుచోత్రరే 55
 ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం అజమావాహ్య మిశతః
 ఘటికావిష్ణుమావాహ్య శిల్పచార్యస్తతిఃపరం 56
 కేశశోమాధవశ్చైవ నారాయణ త్రైవిక్రమః
 పద్మనాభో మధురిపురితి మంత్రేణ విస్య శేతో 57
 ఓం ఇంద్రంచ కేశవంచైవ ఆవాహ యతుపూర్వకం
 అగ్నింమాధవమావాహ్యత్సగ్నికోణే యజేత్తథా 58
 యమం నారాయణంచైవ మావాహయతుదక్షిణే
 నైయతౌత్రి విక్రమంచ వరుణే వామనంతథా 59
 వాయువ్యేచాచ్యుతంచైవ కుబేర విష్ణుమేవచ
 ఈశాన్యేపద్మనాథంచ ఆవాహ్యేతాంస్తుసాక్షితాన్ 60
 తిలస్పదపమాషాది ముద్గగోధూమశాలికాః

- ప్రియంగుకోద్ర వాఙ్మైవ కుశుద్ధంచణకేతియత్ 61
 దశదాన్యంచ స్వీకార్యం శిల్పాచార్యేణ తత్పరం
 ఓం హ్రం శివాయనమ ఇతి ఓం హం తత్పురుషాయనమః
 ఓం అఘోరాయేతియోజాతం ఓం వామదేవాయయేవతు
 సద్యోజాతేతి మంత్రించవ్యానువాకేన సంప్రతి
 ఓషధయస్సంవదూఢితి పృతివాక్యేన విశ్రితం 63
 ఓం హం హృదయాయేతి ఓం హ్రం శిరసేస్వాహ
 ఓం హ్రైం శిఖాయైవౌషట్ ఓం హ్రం కవచాయహుః
 ఓం హ్రం నేత్రకంచైవ ఓం హ్రం అస్త్రాయుధట్
 ఏవంచహృదయన్యాసంకుర్యాద్వైశిల్పికోత్తమః 64
 త్రియంబకేతి మంత్రేణ ఓం సహ బీజాని సంగ్రహేత్
 ||శరావేషః|| బ్రహ్మ జ్ఞానమంత్రేణ తేషుబీజాని వాపయేత్
 ఇదంవిష్ణుఋచాతానుమ్మత్తికాచ్ఛాదనంతతః
 మయకుంభంతు సంపూర్ణ కలశం పాలికాసహ 66
 ఉదకేనైవ ప్రోక్ష్యేతథూప దీపాదికంతతః
 తాంబూల దక్షిణాదీని స్థపతిర్బ్రహ్మణాసహ 67
 యావత్కర్మకృతంచైతి చ్ఛిల్పాచార్యస్సమాచరేత్
 అర్చకేనాద్విజేనాన్యేన్యైనకే నాపివాక్యతం
 జేతగ్రామాద్యర్చిష్టంచ బింబస్యార్చిష్టకంతథా
 పూర్వాచార్యానుగశ్చిల్పాచార్యః కుర్యాద్యథావిధి
 శీష్యేవాచ—
 పూర్వాచార్యస్తు కోవాతృతద్వంశానుగ పుత్ర్యతే

కోవాన్యైర్నిరశితం కార్యోకి మస్మద్బ్రాహ్మణాదిభిః
గార్గ్యేణోవాచ —

- త్వష్టాకృతయుగాచార్యస్త్రీతాయాంగీష్పతిస్తథా
ద్వాపరేవిశ్వకూపశ్చ కతాబోధాయనస్సత్తః 71
- గామస్త్రీచశచీసంజ్ఞా సావిత్రీచ సరస్వతీ
ఏతాసాంపంచ పీతానామాచాతుర్యాశ్రమస్థితాః 72
- విశ్వాత్మకో వామదేవోబోధాయనసనాశసా
శ్రుతివర్ధన బ్రహ్మర్షిగాచార్యత్వం పశ్యతే 73
- అచార్యో శ్రీముఖోనామత్విష్టపుత్రోమహాతపాః
సర్వేషామపివర్ణానాం గురుత్వ మగమత్పురా 74
- ఏతదాచార్యవంశేతు యశ్చిల్పాచార్యశిష్యతే
సపతవేదవేదాంగశిల్ప శాస్త్రార్థవిద్గురుః 75
- వినాశిల్పీతుయతికించన్న కుర్యాత్ఫలభాగజనః
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనస్థపత్యేనైవకాయేత్ 76
- యద్యన్యథాకృతంచైవ కిర్తవ్యంశోభిసస్యతి
నాస్మాకం చతథాకర్తుంకిముతాన్యైస్సుధీవర 77
- బ్రాహ్మణ్యంద్యవిధం ప్రోక్తంపురావ్యాసమహర్షణా
సృష్ట్యాదాబ్రహ్మణోజాతాన్సానగాది మహర్షియః 78
- తద్వంశజాస్తువిశేషయే బ్రాహ్మణాఃపృథమోద్భవాః
శతంచవింశతిః పంచగోత్రోద్భవ మహాజనః 79
- విరాట్పంచముఖాజాతాస్తే మన్వాదయ ఈరితాః
తత్తప్తవశివోవిష్ణుబ్రహ్మచేంద్రీశ్చ భాసకరః 80

ద్వితీయాధ్యాయః

తేఽయోని సంభవాః పంచలోకానామౌద్యమూర్తయః
 తస్మాత్తేనర్వపూజాస్యలోకోత్కృష్టవిభోజ్యులః ౧
 అథాస్మాకంతే బ్రాహ్మణ్యా జ్ఞానసామాన్యతోది
 సజాత్యాగతమస్మాత్తద్విజత్వం నామసార్థకం ౨
 అతఏవ ప్రతిష్ఠాయాంస్థపతిగ్మఖ్యకారణం
 తస్మాత్తద్వ్యవశజాతానామాచార్యత్వం ప్రచక్షతే
 ఇతిగార్గ్యేయప్రోక్తే సంకల్పాంకురారోపణం నామ
 ద్వితీయాధ్యాయః

అథ తృతీయాధ్యాయః

వాస్తుహోమః

—

ద్వాత్రింశదంగుళంచైవచతుషోణంచతుశ్రీమః
 త్రివేదిసంయుతంచైవ విస్తారచతురంగుళం 1
 ఊర్ధ్వభాగచతుష్కోక్తం వేదికాలక్షణంతథా
 గోమయేనవిలిప్యచ కుండాలంకారకౌతథా 2
 తతోంభూరితిమంత్రేణ అగ్నింసంస్థాపయేత్తతః
 సృక్సృవంచత్రిభిఃప్రోక్తం రేఖాకుర్యాద్వధావిధిః 3
 పశ్చిమాత్పూర్వభాగంతు దక్షిణాయా ఉదగ్దిశం
 భూర్భూమంత్రేణ సంప్రోక్ష్యయింధనం మదనాగ్నిమ్ 4
 కుండమధ్యేప్రతిష్ఠాప్య కరస్పర్శసమాదిశేత్
 ఓం=ఁ=ఇం=ఊ=ఓమిత్యేవమంత్రేణజపకర్తాతి
భిశ్శుచిః 5

- సుసంఘంధనజ్వాలాయాం చాదర్భాచగృహీతవాన్
 అగ్నింధ్యాయేత్తథాప్రోక్తం వేదమంత్రేణచోదితం 6
- ద్యోశీర్షంచద్వివక్త్రం చ వజ్రేత్రంచద్వివాసికం
 చతుశ్చంగ్ఘ్రితత్వజ్ఞం సప్తజహ్వసమన్వితం 7
- జటావల్కలబంధంచ సప్తమాసేన వైశ్వుతం
 ఉపసితసమాయుక్తం రక్తవస్త్రోత్తరీయ్యకం 8
- ప్రోక్షణాత్ సృక్ సృవం పూర్ణంతోమరంవ్యజనస్యచ
 ఘృతపాత్రధరందేవాయజ్ఞేశాయనమోస్తుతే 9
- ఏవంధ్యత్వాతథాచాగ్నిం ఏవమిత్యేవచాక్షతాః
 ప్రాజ్ఞుఖామభికుర్వంస్తంమమాభిముఖతోభవేత్ 10
- తత్ ప్రాగ్దక్షిణభాగైశ్చ పశ్చిమోత్తరభాగయోః
 దర్భాన్ పరిస్తరంచైవ గంధపుష్పాక్షతైస్సహ 11
- బ్రహ్మణంచతదావాహ్య పశ్చత్సావనాపాత్రకం
 ద్వందంచ పాత్రకంచైవ క్రయన్త్యుధాచరేత్ 12
- దర్శమాజ్యస్యస్థాలీంచ రూప్యాధసమంత్రేవత్
 ప్రోక్షణేపాత్రమాసాద్య క్రియంబక ఋచాతుత 13
- తస్మిన్త్రమాదాయతస్మింస్తు చోదకం పూరయేత్తతః
 కుశాక్షతాన్ వినిషిప్యవితస్తిమాత్రదర్భకం 14
- సాదయేత్త్రిభిరాష్ట్రాని పునర్దర్భేషుప్రోక్షయేత్
 ఉత్తానానికృతంప్రోక్తం త్రిభిఃప్రోక్షేత్పునఃపునః 15
- పూర్ణపాత్రంసమాదాయ పూర్వంతత్కృతసాదకం
 ఉదకేషుచసంస్థాప్య దర్భానగ్నావిసర్జయేత్ 16

- కుండేషుపశ్చిమేభాగే అగ్నింసీత్యాబహిర్గతిం
అగ్నిస్థాప్యాజ్యపాతేతు ద్వానిర్భాంచపదగ్ధకం 17
ఆజ్యనుధ్యేతు విక్షిప్యతత్ప్రతిత్రం విసర్జయేత్
పాగ్రక్రణైవచాగ్నాతుస్మక్స్మవాదాయ తత్పరం 18
జ్ఞాః శత్రూశనంకృత్వా దైభిస్సహతదగ్రితః
ప్రోక్ష్యదర్భాగ్నికందత్వాపునరింధనమాగృహేత్ 19
ఏకవింశేంధనంప్రోక్షం ద్విరావృత్యభికారయేత్
త్రిభిస్సమిదకంగ్రాహ్యవక్షిణోత్తరభాగసు 20
ఉత్తరంచప్రతిష్ఠేత ద్వావేతౌ సమిధాకృతౌ
దక్షిణేతుపరంస్థాప్యస్థపతిస్మక్స్మవాధృతః 21
అదితేనేతిమంత్రేణ పరిషిచ్యాగ్నికుండకం
ఇన్ద్రమష్టాదశంభార్య ధ్యాతాగ్నించతతఃపరం 22
యిధ్మంజుహుయాదగ్నేతు కళాసాన్నిధ్యకారణాత్
ముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తుపలేఛ్యభకరం భవేత్ 23
దర్శిత్యాజ్యేన సంగృహ్యహోమంకుర్యాద్ద్యధావిధిః
ప్రజాపతేయేస్వాహేతి మంత్రేణస్థపశిక్రిమా 24
ద్వాయువ్యాద్యాగ్నేయాంతంజుహుయాత్క్రిమశఃపునః
నైగుత్యాదీశానాంతంచయింద్రాయస్వాహమంత్రవత్ 25
జుహుయ్యానంతరంచైవ యిధ్మమాజ్యంసహాధృతః
వాయువ్యాదాగ్నేయాంతం బ్రహ్మమంత్రేణహోమకం
పునస్మక్స్మవమాద్యౌచగృహీత్వాశిల్ని కోత్తమః
నైగుత్యాదీశానాంతంచ బ్రహ్మమంత్రేణ స్వాహాకృత్ 27

జుహు య్యూనంతరంచైవ సుక్రేఽనువాజ్యంగృహీతవాన్
 నైరుత్యౌచీశానాంతంచజుహుయాద్విష్ణవేస్వాహా 28
 వైశ్వానరాయవిద్భూహేజాతవేధసథీమహి
 లోహితాక్షస్రభోదేవ మేవంమంత్రేణ హోమకం 29
 అష్టవారంచేవహోమం శిల్పిగ్నించ ప్రతిష్ఠయేత్
 ఓంశివాశివమూర్తిశ్చశివాయస్వాహామంత్రీకం 30
 హ్రోః హ్రోః హ్రీం క్లీం శ్చసంత్రేణహూం హ్రైం హ్రూం
 చవిధిస్తథా

హోమికరాదిషుచాంగేషున్యాసమంత్రేణపూర్వకం
 స్వాహానుసంధిజుహుయాత్ పృథిష్ఠాశ్చ శివాలయే
 విష్ణవాలయప్రతిష్ఠాయాం విష్ణవేమేధుసూదనే 32
 నారాయణేతి మంత్రేణ జుహుయాత్స్వాహాపూర్వకం
 అంగన్యాసకరన్యాసం జుహుయాత్పూర్వమేవతు 33
 తత్పరం శిల్పినసర్వేధ్యాయేచ్ఛిల్పిగ్నిదైవతం

ధ్యానం—

ధ్యాయేద్బ్రహ్మాండరూపంబలితమణిగణంపీఠసీలాదివర్ణం
 జమ్బంజ్ఞేత్ర సప్తభుజగిరి పాత్రం సప్తజహ్వంద్విశీర్షం
 చక్రీపాణించఖడ్గండమరుమృగధరంపుస్తకంచాక్షమాలం
 స్వాహాశ్చబ్రహ్మధాయుక్తంసురమునివినుతంశిల్పికుండాగ్నిమిత్రే
 యేవంధ్యాత్వాపరంచైవ తర్పణంకారయే ద్విధిః
 అగ్నించవీతిహోత్రంచ జాతవేదసమాత్మనః 35
 వైశ్వానరేణ మంత్రేణ తర్పణంచైవకారయేత్

- ఆధారశక్తిమూరభ్యసహస్రారాంతమావహేత్ 36
- పశ్చాదేవంపంచపూజాం కుర్యాత్తాంబూలదక్షిణాం
పంచబ్రహ్మప్రధానాంతం హోమంకుర్యాద్ధావిధిః 37
- సద్యోజాతేతిమంత్రేణ సృక్ సృవంచజహూయకం
వామదేవేతిమంత్రేణ జహూయాదాజ్యమేవచ 38
- అఘోరేభ్యేతిమంత్రేణ చరుహోమం యధావిధి
తత్పురుషాయేతి మంత్రేణ లాజహూమంత్రధైవచ 39
- ఈశానరితిమంత్రేణ షర్వపాతుర్గుహూమకం
హృదయేన యవంచైవ శిరోమంత్రైవ కాస్థిలాః 40
- శిఖామంత్రేణ మాషాశ్చ కవచంచైవ ముద్గకాః
నేత్రేణాపూషకంచైవ అస్త్రమంత్రగ్రీచసక్తునా 41
- స్తవంచవాస్తుహోమంచ శిల్పీకుర్యాద్ధావిధి
తత్పరంవాస్తుహూమంచకుర్యాత్ శాస్త్రనిధానతః 42
- వాస్తాస్పతేతిమంత్రేణ హూమంచాష్టోత్తరంశతం
తతఃపరంచకుండంచ అదితేనైవ మన్యునా 43
- మంత్రేణ పరిషిచ్యాథ కుర్యాచ్ఛిల్పియధాక్రిమం
నారికేళంచ ఖర్జూరం గుడంకార్పాసకంతేధా 44
- సువాసనద్రవ్యయుతం చాందనాసంధనాన్యపీ
చాన్నంక్షీరందధీపస్త్రం మధుయజ్ఞోపవీతకం 45
- కాంచనం సఖరత్నంచ స్వర్ణసూత్రేణ వేష్టయేత్
అజేనసహితంచైవ దద్యాత్పుర్ణాహుతింతతః 46
- వాస్తాస్పతేనమంత్రేణ దత్వాధ్యానం యధావిధి

కుర్యాదనంశకంచైవ పునః పూజాంచకారయేన్ 47
ఇతిగార్గ్యేయప్రాక్తే సాస్తుశోమవిధింనామతృతీయోధ్యాయః

అథ చ తుర్థో ధ్యాయః

వాచనారోహణపురప్రాదక్షిణం

శిష్యవాచ—

హేస్వామి శిష్యవాత్సల్యదయాంకురు మయిప్రభో
తతఃకిమత్రకర్తవ్యం వక్తవ్యంమమదేశిక
గార్గ్యేయవాచ—

- పూర్ణాహుతేఃపరంకార్యమిదంశృణుమనాశులః
- గజాశ్వహంసవృషరాద్గతుడాదావప్తిస్తథా 2
- సింహంచ శకటంచైవ విమానంరథమేవచా
- పర్వతం రావణంచైవ నానావిధవిశేషతః 3
- యోలభేద్వాహనంయత్ర బింబారోహణమాచరేత్
- బింబాలంకారకంకృత్వా నూత్నవస్త్రాఽభూషణైః 4
- పుష్పగంధాదిభిర్వాప్యైతం వాద్యఘోషపురస్సరం
- శిల్పాచార్యస్సదాతిష్ఠే బింబపార్శ్వేన్విత్యతంద్రితః 5
- యజమానసహచైవ స్వస్తివాచనపూర్వకం
- సృత్యగీతాది సంయుక్తం సర్వనైశ్యసమావృతం 6
- గ్రామప్రదక్షిణంకుర్యాత్ సీరాజనపురస్సరం
- దేవాలయాగ్రేబింబస్యనైవ్విర్లప్తంతు మండనం 7

తద్విసృజాన్యవస్త్రంచ ధారయేచ్ఛిల్పికోత్తమః
 కూష్మాండస్సాటితంచైవనారి కేశంత్యధావిధి
 యేభూతాప్రచరంతీతి హృద్రాన్నంబలిర్యథా
 యేతేసర్వాశికర్మాణి కుర్యాచ్ఛిల్పిచక్షణః
 పశ్చాద్భింబంయథాప్రొక్తం శాలాంతరిక్షవేద్యేత్
 శిల్పశాస్త్రాద్విపైరేవం నిర్మితః సత్తమైః
 ఇతిగార్గ్యేయప్రొక్తేనావానారోహణః పురప్రాదక్షిణంనామ

— చతుర్థోధ్యాయః

అథ పంచమాధ్యాయః

మృత్పంచకస్తపనం

శిష్యోవాచ—

శో! తతః పరంతుకింకుర్వండువాచసురసన్నుతా

గార్గ్యేయవాచ—

మృత్తుకాస్తపనంచైవకురుతాంశీవ్యభాషణః

శిష్యోవాచ—

కథంవామృత్తుకాస్నానమంత్రంకింకితత్రవర్తతే

కుత్రిస్నానంప్రకుర్వీత ఉవాచకిం ప్రయోజనం

గార్గ్యేయవాచ—

ఆలయస్యోత్తరేభాగే చేశాన్యేపూర్వభాగకేః

త్రిహస్తంద్వయమేకంవా చతుష్కోణంచగర్తనం 3

హస్తంవాపితదర్థంవా ప్రమాణంఖననంభవేత్

- వేదికాయాంపంచమేషు గుండారప్రతిష్ఠితం 4
 సద్యోజాతంవామదేవం అఘోరంతత్పుష్పస్తధా
 యీశానఃకృతిమంతేణ ప్రథమావరణంవిధుః 5
 ద్వితీయావరణంచైవ బ్రహ్మభిస్సహతిష్ఠతి
 అనంతంపూరమావాహం సూక్ష్మేచాగ్నేయకంతథా 6
 శివోత్తమేయమందితు ఏకనేత్రంచనైరుతి
 ఏకపాదారుద్రపశ్చాత్ తిమ్మూర్తిశ్చైవనవాయువే 7
 శ్రీకంఠేచోత్తరేభాగేయీశాన్యేచ శిఖండినః
 ద్వితీయావరణంచైవ రక్షణార్థంచవిన్యశేత్ 8
 ఉమాయాంపూర్వభాగంతు ఛండిత్వాగ్నేఃసుకోణకే
 నందీదక్షిణభాగేతు మహాకాశంచనైరుతే 9
 గణేశఃపశ్చమేభాగే శృంగివాయువ్యమేవచ
 వృషేశశ్చోత్తరేభాగే సుబ్రహ్మణ్యందిశీశ్వరే 10
 తృతీయ్యావరణంప్రాక్ మేతస్థాపనమాచరేత్
 ఇంద్రంవోవిశ్వతస్త్వంతే జేంద్రదితుశ్చమావహం 11
 అగ్నిందూతేనమంతేణ చాగ్నింతద్దిశమావహేత్
 యమాయసోమగంచైతి యమందక్షిణమావహేత్ 12
 మూషణశ్చేతిమంతేణ నైరుత్యావాహనంకురు
 ఇమమ్మేవరుణేశ్యేన వారుణేదిశిమావహేత్ 13
 తవనాయుఃకుచావాయు వాయువ్యావాహనంకురు
 సోమోధేనుంచమంతేణ శ్రీదంతద్దిశిమావహేత్ 14
 కదుంద్రాయతమంతేణ ఈశాన్యత్వావహంమతం

చతుర్థావరుణంచైవ దిక్పాలక కృతవిధుః 5
 దిక్పాలకాయుధంచైవ తత్తద్దిక్ స్థాపయేద్బుధః
 ఇంద్రియాశాన్యయోర్మధ్యే చక్రిం పద్మంచస్థాపయేత్
 పూర్వభాగేషు సంస్థాప్య కలశం శ్రేష్ఠ మేవచా
 బ్రహ్మవిష్ణుశ్చరుద్రశ్చ మంత్రేణానాహసంకురు 17
 పంచమావరణంచైత త్సర్వం యశ్చిల్పి కోత్తమః
 ప్రథమావరణమారభ్య త్వర్చయిత్వా పృథక్ పృథక్ 18
 స్వర్ణంచరజితంతామ్రం కలశంచైవ యథావిధిః
 యోదేవాస్థాపయేకుంభం తామ్రం వాప్యేవకారణం 19
 పంచపల్లవసంస్థాప్య వారికేశంతునిషీ శేత
 సద్యోజాతాదిభిర్మంత్రైః కద్రద్రాయధికంతథా
 తత్తన్మంత్రేణ తద్దేవాః కలశం పంచమావహేత్
 స్థూలకుంభంచపంచేషు పంచమృత్తుకమాదిషు 21
 గంధపుష్పాశ్చ తైర్శ్చంత్రై ర్నవవస్త్రంచధారయేత్
 ధూపదీపాదినైవేద్యం తాంబూలం దక్షిణంతథా 22
 సోమసూక్తింతు సంస్థాప్య యథావిధిరలంకృతః
 సద్యోజాతాదిభిర్మంత్రైః కద్రద్రాయధికంతథా 23
 తత్తన్మంత్రేణ తద్దేవా నానాహసక్రిమం యథా
 ధూపదీపాదినైవేద్యం తాంబూలం దక్షిణంతథా
 పశ్చాద్భింబం ప్రతిష్ఠాప్య నవవస్త్రంచధారయేత్
 వాద్యఘోషయుతంచైవ స్వస్తివాచనపూర్వకం 25
 గవ్యకుండప్రవేశంతు ద్వియామంనిషీ పేతథా

- అభవాఘటికాచైవ నిక్షిప్యోద్భవతఃపునః 26
- సహస్రశీర్షమంత్రేణ మృత్యుకాన్నానమున్యతే
పునర్నూతనవత్ప్రంచ వ్యలంకృత్యైవబింబకం 27
- పునర్గోమయమధ్యేతు ఘటికానిక్షిపేత్పునః
యత్పురుషేణమంత్రేణ గోమయన్నానమాచరేత్ 28
- తృతీయవారంగరేతా నిక్షిప్యపునరుద్ధితః
చంద్రమాఇతిమంత్రేణ భస్మన్నానంప్రకల్పయేత్ 29
- చతుర్థకుండికామధ్యే నిక్షిప్యఘటికాంతరం
యజ్ఞేనయజ్ఞేమంత్రేణ క్షీరన్నానం ప్రయత్నతః 30
- శిల్పచార్యస్సహస్తేన పంచవారేతుసక్షిపేత్
ప్రజాపతిశ్చరతీతి వారిన్నానంసమాచరేత్ 31
- న్నానాంతేతు బింబంతు నూత్నవస్తాద్విభిద్యుతం
గంధపుష్పాక్షితైర్ద్యుక్తం కృత్వాలంకారమివచ 32
- ఇతిగార్గ్యోపనిషత్ క్షేమృత్పంచకస్తపనం
—* పంచామృతన్నానం *
- ఏతత్కూర్యాత్పరంశిల్పీ సుఖాసీనశ్శుచిఃపరం
పంచామృతన్నానమిదం కుర్యాదేవంయథావిధి 34
- దధిక్షీరంచఅజ్యంచ మధుశర్కరపవచ
దధికావణ్ణేతిఋచా దధిన్నానంసమాచరేత్ 35
- మయోమంత్రేణపయసా శుక్రేణాజ్యంప్రకీర్తితం
మధుమంత్రేణమధుచ కాండాదేవతుశర్కరా
యఇమావిశ్వాభువనా నివృత్తకర్మాచతుర్దశా

వృక్షేనైవేతి సూక్తేన స్నాత్వా లంకృత్య పూర్వవత్ 36
 ఇతి గార్గేయప్రాక్తే పంచామృతస్నానం మృత్పంచ
 కస్తపసంవామ పంచమాధ్యాయః

అ ధ్యక్షాధ్యాయః

క్షీరాధివాసం

పంచామృత స్నానపరం బింబంక్షీరాధివాసయేత్
 పూర్వపద్ధత్యంకుర్యాత్ స్తాపయిత్వా యథావిధిః 1
 కలశాదివిధానంచా వాహనాద్యధావిధి
 శుద్ధగోక్షీరమాపూర్య మాంజీబంధంచ బింబకం 2
 నూత్నవస్త్రాదిభిర్భుక్తం బింబక్షీర ప్రవేశకం
 యామంవాపితదర్థంవా ఘటికాద్వయమేవవా 3
 విశ్వబ్రహ్మాపనిషదా తూర్యఘోషైః ప్రవేశకం
 ఏవంవిధానతఃకుర్యాత్ పశ్చచ్ఛుద్ధజలేనతు 4
 పరేద్యత్పంచబ్రహ్మప సిషదేకాదశావృతిం
 స్నాపయిత్వా త్యలంకారం కుర్యాత్తంబేరముత్తమం 5
 ఇతి గార్గేయప్రాక్తేక్షీరాదివాసోనామషష్ఠాధ్యాయః

సప్తమాధ్యాయః

జలాధివాసం

శ్లో॥ రథంవాహనయానేషు బింబంచాయష్టిత్రవిధి
 దేవాలయాత్పూర్వభాగే ఈశాన్యేచోత్తరేతువా 1

- అభింసమీంబటాకంవా గచ్ఛేత్తల్లాంఛనైస్సహ
 నృత్యగీకాదివాద్యంచ స్వస్తివాచనసంయుతం 2
- సహౌవయజమానేన శిల్పీతద్భింబస్నిధౌ
 బ్రాహ్మణైస్సంవృతస్సాయం బేరమాలంబ్యగచ్ఛతాం 3
- వారుణేనవిరాడ్లింగ మంత్రేణతు జలాంతరే
 బింబప్రవేశనంకుర్యాత్ దినంచార్థదినంతథా 4
- యామంయామార్థమేవాపి ఘటీకాద్వయమేవచ
 పూర్వాభిముఖమాసీనం జలమధ్యేప్రతిష్ఠితం 5
- యావత్కాలంతుబింబంచ జలమధ్యేవతిష్ఠతే
 తావత్ప్రతిష్ఠితంతు సదాబింబమతంద్రితాః 6
- పునరుద్ధాయబింబంచ స్నానశుద్ధియుతంతదా
 తత్తీర్థప్రాంతమానీయ స్తలేనిక్షిప్యవిరృతే 7
- శిల్పాచార్యస్సుఖాసీనః దర్శాసనసమాశ్రితః
 నవీనవస్త్రంబింబస్త్వాలంకారం పూర్వవద్యథా 8
- కలశాష్టకీమాసాద్య పల్లవాదిరలంకృతం
 ఆదాగణవతీంపూజ అష్టదిక్పాలకైస్సహ 9
- వరుణసూక్తేనవాతత్ర విధుఃపుణ్యాహవాచనం
 సమ్మార్జనంపుకుర్యాత్తద్భింబోపరిసమంత్రకం 10
- అగ్నిప్రతిష్ఠాంకురీత జయాదిర్నామహోమకం
 సమధాజ్యచరుంచైవ కుర్యాద్ధోమంయథావిధి 11
- గాయత్ర్యాఃపంచవారంచజహుయాత్సమైధైస్తతః
 షడంగన్యాసకేనాజ్యం పూర్వవచ్చిల్పికోత్తమః 12

- అఘోరేణతమంసేణ చరు హుత్వా యథావిధి
 దృష్టిమంత్రేణజహంయాత్ ద్వివారం శిల్పికోత్తమః 13
 పంచబ్రహ్మసిమగ్రతైస్తు దద్యాత్సుర్జాహుతింతదా
 సహమాంశేహోమసాన్గుణ్యై స్థపతిపూజాంసమాచరేత్
 సర్వేషాంబ్రాహ్మణానాంచదిద్యాత్తాంబూలదక్షణాం
 రథాలంకారకంతుర్యాత్ బింబారోహణమేవచ 15
 సృత్యగీతాదివాద్యైశ్చ వేదఘోషపురస్సరం
 తతోబలివిధానంతు పూర్వాదిక్రమికాయథా 16
 ఓదనంపూర్వభాగేతు క్షీరాన్నంచాగ్నికోణకే
 తిలాన్నందక్షిణేచైవ హరిద్రాన్నంతు నైఋతౌ 17
 వరుణేపాయన్నానంచమాషాన్నం వాయువేదిశి
 ముద్గాన్నంచోత్తరేభాగే దధ్యాన్నంత్యేశదిక్స్తత 18
 మధుమిశ్రితమన్నంతు అంతరిక్షేక్షీపేద్బలిః
 శుద్ధాన్నంభూమిభాగేచ బలిందద్యాద్యథావిధి 19
 పవిత్రేణసమాయుక్తః జలపాత్రంతుధారయన్
 ఇంద్రాదిమంత్రైర్దిక్పాలాన్ బలిందత్వాక్రిమాత్పురం 20
 శుద్ధభూమ్యాంజలంప్రోక్త్య శిల్పాచార్యోబలిన్యకేత్
 పశ్చాద్గ్రామప్రవేశంచసృత్యగీతాదిసంయుతం 21
 యజమానసహచైవ స్వస్తివాచకసంయుతం
 కరదీపసమాయుక్తం పురప్రావేశకంవిధుః 22
 అష్టదిగ్బలిమాపూర్తై తన్నధ్యేయత్రీకుత్రీవా
 దేవాలయంచవల్మీకం దేవతావృక్షమేవచ 23

- చతుష్పాదాదిస్థానేషు శిల్పాచార్యోయధావిధి
యేహతాయేతిమతేణబలిందత్వాశుచిఃపర 24
- ఆలయేపూర్వభాగేతుబింబంసంస్థాప్యతంపుషః
ఇమంవస్త్రాణిమంత్రేణ నవీనవస్త్రయుగ్మకం 25
- బంధంవిసర్జయేత్పశ్చాత్ కూష్మాండంస్ఫోటనంతథా
శిల్పిశాలాప్రవేశంచ బింబంస్థాప్యయధావిధి 26
- ఇతిగార్గేయప్రోక్తే జలాధివాసోనామసప్తమాధ్యాయః

అష్టమాధ్యాయః

అథధాన్యాధివాసమ్

శిష్యోవాచ—

బింబనేత్రీయుగంచైవ ఉస్మిలాయత్రీకార్యకం
గార్గేయకావాచ—

- ధాన్యాధివాసమధ్యేతన్నేతోస్మిలవకంతథా 1
- తద్యధాతత్రీవక్తవ్యం శృణుశాస్త్రపిథాయకం
శాలాయాంసంప్రవేశ్యాధశుద్ధాత్మా శిల్పికోత్తమః 2
- శిల్పిమంటపమధ్యేతు ద్విహస్తంచతురశ్రమం
అథవాచైకహస్తంవాసాపానత్రీయవేదికం 3
- ఆదౌపుణ్యాహవాచంస్యాత్ కృత్వాచానంతరంతథా
శిల్పాచార్యస్వహస్తేన గృహీత్వాగోమయంతథా
వ్రథమంగోమయంలిప్త్రారంగవల్లించకారయేత్
దశంషోడశంచైవ తస్మధ్యే వ్రణవంతథా 5

- తదోపరినవం వత్త్రుంజోడశం హస్తమానకం
పృథమంగోధుమంచైవ ద్రోణద్వయమసారితం 6
- తదర్థమధవాచైవ తదోప ర్యజనంతథా
ద్రోణద్వయం తర్థతం వాయువమేవ వివిక్షిపేత్ 7
- వాక్ష్మచర్మంతదూర్ధ్వంచమాషం పూర్వవతుస్తథా
చిత్రాననంతదగ్రేతు ద్రోణమేకం తిలంతథా 8
- శ్వేతకంబళకంచైవతదూర్ధ్వేతుప్రసారితం
దశద్రోణంతండులంచ అథవాచతదర్థకం 9
- శుద్ధోదకేనచేరంచకుర్యాన్నపనమేవచ
బిందుపంచకమానంతుతిలకం శైవసమ్మతం 10
- తిలబీజసమాకారం వైష్ణవానాంవిధిస్మృతః
బిందుత్రియప్రమాణంతు బ్రాహ్మణానాం విధీయతే 11
- చతుర్బిందు సమాకారమైంద్రాణామితీకధ్యతే
బిందుద్వయం పృమాణంతు తిలకంసారవోచితం 12
- శ్రీగంధేనకుతాస్తిర్యక్ రేఖాస్తిశ్రోమనోకులే
ఊర్ధ్వంవేణుదళాకారమేకరేఖాశ్చవైష్ణవాః 13
- ఏకంతుతిర్యాగాయామాత్వప్రకాణాంవిధిరుచ్యతే
ఐంద్రాణామూర్ధ్వరేఖేద్యేవర్తులంసారదేవతాః 14
- కస్తూరీతిలకంచైతద్బ్రాహ్మణానాంపృచక్షతే
శక్తీనాంతతదాచారం హరిద్రాసుధయాయుతం 15
- బాలార్కపాదచంద్రాది తిరూపాననోచితం
సాలంకారం పృకుర్వీతి నవవస్త్రాదిభిస్సహ 16

- తంషురేషుచమధ్యేతు నిషీపేద్దేర ముత్తమం
 పూర్వభాగేశిరఃప్రాక్తం చోర్ధ్వభాగోన్ముఖంతథా 17
- చతుఃకలశమాసాద్య చతుర్ముఖోదేషునిషీపేత్
 తామ్రంచ కలశంచైవ అశవామృగ్మయానిచ 18
- పల్లవై స్త్యన్యలంకృత్యకుగ్వాదావాహనంతతో
 నైరుతిదిశమారభ్యత్వాగ్నేయాంతం స్రవక్షీణం 19
- నైరుత్వాం పశిధమంకుంభం బ్రహ్మజేనాన మంత్రితః
 బ్రహ్మమావాహనంచైవ హిరణ్యగర్భమూర్తిణా 20
- విష్ణుం వాయువ్య కుంభేతు యిదంవిష్ణుశ్చమంత్రితః
 ఏతేనైవతు మంత్రేణ సహనారాయణం తథా 21
- ఈశహిశాన్య కుంభేతు త్రియంబక ఋచైవతు
 త్రియంబకావాహనంచైవ యీశానావాహనాత్పరం 22
- అగ్నికోణేజేత్రిపాలంక్షేత్రిస్యవతి మంత్రితః
 జేత్రిపాలంతథావాహ్యాదిగంబరసమన్వితం 23
- నవం నవచకుంభేషు సూత్రింతతుంభ వేష్టనం
 సూత్రామాణంచమంత్రేణసమాహారేణ బంధయేత్ 24
- బింబాదుభయ పార్శ్వేషు దీపానష్టదశాత్మకాన్
 తస్మైలేనవధాన్యానిక్రమానిషీవ్యతత్రిత 25
- ఏకపార్శ్వేనవద్వీపాన్ అన్యస్మిన్వాపుధక్ పుధక్
 ఉద్దిప్యేతిచ మంత్రేణ దీపంప్రజ్వలనంతథా 26
- ధూపదీపాదిన్త వేద్యం తాంబూలం దక్షిణంతథా
 యథాశాస్త్రక్రమేనైవ పూజయిత్వాసమంత్రితై 27

ఇతి గార్గేయస్రోత్రేధాన్వాధివాసోనామప్రథమాధ్యాయః

న వ మా ధ్యాయః

మూర్తి హోమమ్

శిష్యేవాచ—

హేస్వామి క సర్వ శాస్త్రజ్ఞతావత్పర్యంతరంయథా
యథాకర్తవ్యమేతద్ధి కృతోమూర్తిత్వమావహం

గార్గేయవాచ—

శృణుకార్యం ప్రవక్ష్యామి మూర్తిత్వావాహనేవిధిం

తద్ధాన్యవేదికాప్రాచ్యాంవిర్భిత్తే హోమకుండకే 2

చతుర్వింశత్యంగులేన వర్తులేన కృతేశుభే

క్రవేదికాసమాయుక్తేప్రథమావరుణోపరి 3

దశంషోడశ పత్రంచ కుర్యాలంకారమేవచ

దర్భాసనం పరిస్తీర్యచిత్రాసనమథోపరి 4

శిల్పచార్యశ్చుచిస్తస్కికాస్తిత్వాచమ్య యథావిధి

ఓంభూరితిచ మంత్రేణ సంకల్పంచ సమాచరేత్ 5

కుండమధ్యేప్రతిష్ఠాప్యకార కాగ్నిగమధావిధి

పాత్రాసాదానమేతద్ధిపూర్వవచ్ఛేదితంయథా 6

మూర్తిహోమం ప్రవక్ష్యామి కారకాగ్నిముఖేతుచ

ప్రాచీదిశాదిమంత్రైశ్చ దివ్యబ్రహ్మగణం విదా 7

ఇత్యేవంమంత్రముచ్చార్య ప్రత్యేకంచయథావిధిః

అష్టాదశంచ వారంచజుహుయాత్మిల్పికోత్తమః 8

ఇతిగార్తే ముక్తాకే మూర్తిహోమః

— అథ అంగ వైకల్య హోమః —

- పశ్చాతదంగవైకల్య హోమంత్యధ యథాక్రిమం
శిల్పచార్యస్యవామేతునవవస్త్రప్రసార్యచ 9
- శాలీతండులమానంతు ద్రోణమేకంతు నిక్షిపేత్
నవదర్భాకృతం కూర్చస్వ పాత్రంతత్త్రి నిక్షిప్తే 10
- శిల్పీదక్షణమాస్తేన గృహీత్వా కూర్చకంతతః
దర్భానష్టదశంచైవ తంసులోపరి నిక్షిపేత్ 11
- అక్షతాన్యధసంగృహ్యవృథగా వాహనం క్రమాత్
కేశవాదితునామాని కృష్ణాంతంచయథాక్రిమం 12
- అక్షతైస్తానిరేవాహ్య కూర్చే నాప్రోక్షయేత్తతః
ధూపదీపాది నైవేద్యతాబూలాదికమర్పయేత్ 13
- తత్పరంత్యంగవైకల్య హోమంకుర్యాన్యధావిధి
సమిధాశ్వత్థ మాజ్యంచహవేరాగ్నయథాక్రిమం 14
- నారాయణఃకలలాటేతు సదాశివ మధాగ్నితః
చుబుకేకేశపంచైవమూర్ధ్నిస్తానే శివంతథా 15
- తద్వక్షసివర బ్రహ్మకంఠేవైసిలలోహితః
ఈశానంబాహుమూలేతు హృదయేవిష్ణుమేవచ 16
- హోష్టేత్రివిక్రమం చైవవామనంచాధరోష్ట్రకే
గలేనంతర్క్షణం చైవతథా శ్రీధరమేవచ 17
- అక్షిణోస్తువృషీకేశం పద్మనాభంచపాదయోః
అచ్యుతంనాభి మధ్యేతు శిఖాదామోదరంతథా 18

- హరిందక్షిణబాహుతుకృష్ణంతద్వామభాగకే
ప్రణవేససహస్వాహేత్యేవంతజ్జహుయాఃక్రిమాత్ 19
- తదంతిర్భూతమేతన్యాదంగన్యాసంచ హూమకం
ఓంతత్సవితురంగుప్తం వరేణ్యంతర్జస్వితథా 20
- భర్గోదేవస్య మధ్యంచ ధీమహీతిహ్వానామికా
ధియోయోనః కనిష్ఠశ్చ కరిష్యమ్యః ప్రిచోదయాత్ 21
- తత్సవిద్వర్ధయంచైవ వరేణ్యంతు శిరస్యథ
భర్గోదేవశీఖాయై చధీమహీకవచాయహుం 22
- ధియోయోనశ్చ నేత్రించ ప్రిచోదయాత్తుమాస్త్రఫట్
స్వాహాప్రణవసంయుక్తం జహుయాశ్శిల్పికోత్తమః 23
- మూర్ధ్ధిహీశాన మంత్రేణ ముఖం తత్సరుషం తథా
అఘోరహృదయంచైవవామదేవంచగహ్యకం 24
- సద్యోజాతం పాదయుగం లలాటే అర్కమేవచ
ముఖేవిష్ణుంచ లక్ష్మీచ బాహుయోశ్చంద్రమస్తథా 25
- కుక్షీస్తానేగ్నిదైవత్యం మేధాస్థానం యమంతథా
వరుణేదక్షిణేజానువాయుపూరుషం ప్రతిష్ఠితం 26
- విశ్వేదేవాశ్చపాదాచత్రిమూర్తీంశ్చాధవిన్యశేత్
ప్రణవేససహస్వాహాజహుయాదాజ్యమేవచ 27
- ఏతత్పర్యాయనామేన జహురూత్పిల్పికోత్తమః
ఆపోస్పృశతి మంత్రేణ జలస్పర్శ సమాచరేత్ 28
- పరమాచమనంచైవ సాకల్పంచ యథావిధి
జయాదిహోమంకృత్వాధపుష్పసూక్తవిధానతః 29

ఘోషతైరుపచారైశ్చ అర్చయిత్వా వృదక్ వృదక్
 తద్దేవతాపునః పూజాం కృత్వానంతర మేవతు 30
 అగ్నేనయ సుపథారాయే త్యగ్నేఃప్రదక్షిణం కురు
 యజ్ఞేనయ జ్ఞమంత్రేణ యథాస్థానం పృతిష్ఠయేత్ 31
 ఇతి గాగ్గేయప్రోక్షే అంగవైకల్య హోమం నామ
 నవమాధ్యాయః

దశమాధ్యాయః

అక్షిమోచనమ్

- యవనాదిమఃశిద్ధాచపిఘనసాదిమరీచిభిః
 ద్వితీయకర్మచైతద్ధిక్షిమోచనముచ్యతే 1
 యదుక్తంతద్వితీయం తత్కర్మయేకాదశాత్మకం
 జలాధివాసమపరంచాక్షిమోచన కర్మతు 2
- శిష్యోవాచ—
 తద్వితీయమితిఖ్యాతం కారణంకింపరంతప
 కేనశాస్త్రప్రకారేణ చోక్తమేకాదశంత్యజి 3
- గాగ్గేయోవాచ—
 అపానంచ సమానంచ ప్రాణోదానాచవ్యావకః
 అపానంతుగుదస్థానే సమానోనాభిసంస్థితః 4
 ప్రాణస్యతుహృదిస్థానం ఉదానం కంఠదేశకం
 వ్యావస్సర్వశరీరేతువ్యాప్నోత్యేవ సదాపరం 5

- బింబప్రారంభకాలాది బుద్ధుదాది యథాక్రమం
సప్తమేమాస కేతస్య గుదోపానంతునిశ్చయం 6
- అంకురార్పణకాలేతు సమానోనాభి దేశతః
అక్షిరోచ్చనవేళాయాం హృదిప్రాణం ప్రవేశనం 7
- దృజ్మోచనోహ్యుదానంచ కంఠదేశేప్రకృష్టితం
కళానాహససందర్భేవ్యాసమావేశనంతథా 8
- బింబాధారమపానంచ సమాన్యాత్తేజమావహం
ప్రాణాచ్ఛ్వాసప్రవేశంచ ఉదానాద్జఘ్నమావహం 9
- వ్యానాచ్ఛేతనమాప్నోతి త్యేతేప్రాణలక్షణం
తస్మాప్రాణప్రవేశంచ పరంజలధివాసకం
శ్వాసబంధనమాత్రేణప్రాణాగచ్ఛంతితత్పరం
తద్బింబపరిహృత్యాధపునర్బింబం ప్రతిష్ఠయేత్ 11
- అథతద్బింబమేవస్యాత్ గృహీత్వా రిష్టసంభవం
కర్తాకారయితాచార్యశ్చార్పకోగ్రాహయేవచ 12
- యజమానాదినాశంచ కురుతే దేశనాశనం
తస్మాజ్జలాధివాసంచ పరంచైవాక్షిమోచనం 13
- మయాచార్యస్తధైవాలోచనయనోస్మిలనాత్పురా
కర్తవ్యం యజ్జలావాసం శ్వాసాదీనిన బంధయేత్ 14
- యజమానోన్యధాచార్యః కర్తాగ్రామాది నాశనం
తద్ధైవవిశ్వకర్మేణ పరిశివేన మహత్మానా 15
- జలాధివాసమపర మక్షిమోచనకర్మతు
శ్వాసబంధేనబేరస్య యత్ప్రాణోత్తమణితదా 16

- అచార్యశ్చార్పకోగోమోకర్తానాశంగవిష్యతి
ప్రభోన్నతోమహర్షిశ్చఅక్షిమోచనకర్మణః 17
- పూర్వమేవజాలావాసంకర్తవ్యంశుభదాయకం
తథాసనత్కుమారోపిఅక్షిమోచనకర్మతు 18
- కుర్యాజ్జలాధివాసాంతేనోచేత్ప్రాణానురోధకం
ఇత్యేవంశిల్పశాస్త్రజ్ఞైర్బహుభిశ్చోక్తమేవహి 19
- యథాశాస్త్రంకరిమేతైవపూజయిత్వాసమంత్రకం
పృథక్మంటపమేతస్యబింబస్యాంతికస్మిన్సలే 20
- గోమయేనవిలిప్యార్థరంగవల్లింవిరచ్యచ
హస్తమానంచతప్రక్షిణంమంటపంపరికల్పయేత్ 21
- సద్రుప్తహృగణపూజార్థంవస్త్రంతద్బాతతేయథా
చతురశ్చయథాకృత్వారింగవల్యాంప్రసారయేత్ 22
- శాలీయంతండులంచైవద్రోణద్వయమథాపివ
తదర్థంచైవనిక్షిప్యవస్త్రోపరిప్రసారితం 23
- నవదర్భాంస్తుసంగృహ్యకుర్యాత్కూర్చంయథావిధి
శిల్పచార్యస్తమాదాయసవ్యహస్తేనప్రాజ్ఞుఖం 24
- ఊర్ధ్వరేఖాశ్చపటంబంచతిర్యగ్రేఖాతద్ధేవచ
పంచవింశతికోష్ఠానాంసంలిఖేత్తండులోపరి 25
- అంతర్మండలప్రాగాదిక్రమాదావాహయేదిమాన్
ప్రాచ్యాంతుసానగోనామమనుంప్రాచీదిశామితి 26
- మంత్రేణవాహనంకృత్వాదక్షిణాదిశమంత్రేతః
యమరాట్కోష్ఠమధ్యేతుమయనామసనాతనం 27

- పృతీచీదిశమంత్రేణ త్రత్యగ్భవ సుకోష్ఠకే
త్సప్తృనామాహ భూనంచ ఉదీచీ మండలోపరి 28)
- ఉదీచీదిశమంత్రేణ శిల్పఖ్యో పృత్తు సంఘమిం
తదోర్ధ్వదిశమంత్రేణ మధ్యకోష్ఠే సుపగ్గళం 29
- విశ్వజ్ఞాఖ్యో మహర్షిం చ సమావాహ్యంతతః పరం
బహిర్మండల ప్రాగ్భాగే యింద్రం వో విశ్వమంత్రితః 30
- ద్విరుక్త్యా వా హయే ద్దేవ యింద్రం పురుహూతమేవ చ
అగ్నిందూతంచ మంత్రేణ ఆగ్నేయే మండలోపరి 31
- అగ్నించ పావకంచైవ మావాహన మతః పరం
యమాయ సోమమంత్రేణ దక్షిణే చైవ మండలే 32
- యమంచ ధర్మరాజంచ తమావాహ్య యథావిధి
మూషణః పరమంత్రేణ నైరుత్యాం మండలోపరి 33
- నిర్గుతించా సురంచైవ సమావాహ్య యథావిధి
ఇమమ్మేవరుణ మంత్రేణ పృతీచ్యాం దిశికోష్ఠకే 34
- వరుణావాహనంచైవ ప్రాచేతససహానుగం
తవ వాయుశ్చ మంత్రేణ వాయుం వాయువ్యమండలే 35
- పృథంజనయుతం దేవమావాహ్య తుతతః పరం
సోమోధేనుశ్చ మంత్రేణ చోదజ్మండల మధ్యమే 36
- అర్థపతింకు బేరంచ ఆవాహన విధింతతః
తమిశానాంచ మంత్రేణ యిశమిశాన్య మండలే 37
- త్య్రంబకంచ సమావాహ్య తథోపరిక్రిమాదిమాన్
పితరం పితామహంచైవ పరేవరేణ మంత్రీవత్ 38

- యీశాన్యే ద్విశోర్మధ్యే ధాతారంచావహంకురు
 ఇంద్రాగ్నే యదిశోర్మధ్యే దక్షబ్రహ్మణ మావహేత్ 39
 వష్ణికృతాంతమోర్మధ్యే కశ్యపంచయథాకృమం
 యమకోణపయోర్మధ్యే పులస్త్యమితి నిశ్చితం 40
 కృవ్యాద్విరుణయోర్మధ్యే పులహంచ యథావిధి
 అపృశిర్వాముమధ్యే తథానిశ్వావసుంతతః 41
 సమీరకిన్నరాధీశమధ్యభాగే మరీచినం
 కుబేరేశాన్యయోర్మధ్యే విశ్వకర్మాణమావహేత్ 42
 అంతర్మండల భాగేషు సానగస్యమయస్య చ
 మధ్యేపితామహంచైవ పితృమంత్రేణచావహేత్ 43
 ఏతాంస్తునవసంఖ్యాకాన్నేవం సర్వాన్సమావహేత్
 మధ్యేసనాతనం త్వష్టోరిదంవిష్ణుఋచాతథా 44
 విష్ణుమావాహనం కృత్యామధ్యేహాభూనశిల్పినోః
 ఔత్రిస్యపతిమంత్రేణ ఔత్రిపాలకమావహేత్ 45
 పృథ్వీసానగయోర్మధ్యే వాస్తుపూరుష మంత్రతః
 వాస్తుపూరుష మావాహ్యా శిల్పచార్యస్తతఃపరం 46
 హస్తేనకూర్చమాదాయ అక్షతైస్సహ శిల్పిభిః
 చతుర్వింశతి సంఖ్యాకతామృపాత్మాణి సంగ్రహేత్ 47
 అథవామృణ్మయాన్యేవ నిక్షిపేన్మండలంతరే
 నిక్షిప్తైకంతుసావర్ణమథవాతామ్రమేవహా 48
 సుపర్ణస్సర్వభూతాత్మా తస్మాత్తత్కలశంపరం
 చోన్నతంకారయిత్వాథ తస్మిన్స్తాపూరయేజ్జలం 49

- తస్మద్ధ్యేతు సావర్ణసుపర్ణప్రతిమాం విశేత్
పంచవింశతిదర్శేణ కృత్వాకూర్పం యథావిధి 50
- ప్రతిమాంచతథాకూర్పంవిరాడ్వరుణమత్రేతః
కుంభమధ్యేతు సిషిప్వశుద్ధోదకమతఃపరం 51
- సర్వకుంభేషుచాపూర్వవారుణాంకీతమంత్రేతః
సానగాదిమహర్షీణామావాహ్యర్హ్యాదిభిస్తతః 52
- సాక్షతోదకమాగృహ్యబింబంపోక్ష్యయథావిధి
తద్యథాతత్ప్రవక్ష్యేమిశృణు తత్తద్విధాయకం 53
- ఏకవింశతిదర్శేణ సూత్రంకృత్వాథతేనతు
సూత్రామాణేతిమంత్రేణ సుపర్ణకలశాగ్రకం 54
- బింబనాభితలంబధ్వతథాకూర్పంయథావిధి
కాంచనం సూత్రమేకంతుర్ముషైకైః పంచభిస్తథా 55
- కాంచనంచపయఃపూర్ణం రజితంచాజ్యమేవచ
తామ్రేణమధుసంయుక్తం పూరయేచ్ఛిల్పికారకః 56
- పంచాంగుళప్రమాణేన శలాకం హేమనిర్మితం
రాప్యమేకంశలాకంతుతామ్రించాపియథావిధి 57
- ఏకైకనిష్కమాత్రింతు అథవాచతదర్ధకం
తత్తత్తాత్రేషునిషిప్వశిల్పాచార్యస్సశీలవాన్ 58
- సుదినేశుభనక్షత్రేసుముహూర్తేసులగ్నకే
తపోబలసమాయుక్తస్సదాచారోతిథార్హికః 59
- కులీనోగుణసంపన్నో శిల్పిశాస్త్రవిధానతః
శిల్పాచార్యః ప్రకుర్వీతప్రథమం బింబకాకృతిం 60

- తేనైవకృతశాలాయాం పూర్ణాహుతి విధింకర్మాత్
 తవాచార్యేణకర్తవ్యం నేతోస్త్రిస్థిలనకర్మచ 61
 తల్లక్షణంతు వక్ష్యేహం వేదఘోషసమావృతం
 దశవిప్రైస్సమాప్యత్యదశ్యాంతిః పూర్వకేనతు 62
 సర్వవాద్యంచ నృత్యంచ సర్వాలంకారవాన్సుధీ
 శృలాకాంతామ్రపాతేషు తర్జన్య్యాంగుష్ఠకేనతు 63
 గృహీత్వామధుమంతేణ భూరేఖాం పృథమంలిఖేత్
 ద్వితీయాపక్షురేఖాంచ పశ్చాద్రజితరూలిఖేత్ 64
 శుక్రమస్యేతి మంత్రేణ శ్వేతతండుల మాలిఖేత్ .
 స్వర్ణదండం గృహీత్వాథ ఆప్యాయ స్వేతి మంత్రితః 65
 కృష్ణమండలకం లిఖ్యతస్మాద్యే జ్యోతిమండలః
 నవహస్తాయతం శుక్లంకార్పాసపటమావృతం 66
 శిల్పినం సహబింబంచ పాచ్ఛాద్యపటమంతరే
 ఉస్థిలనాత్పరంతస్య కృత్వాతత్పటబంధనం 67
 అథయామం మఘాచ్ఛిష్టంస్తిత్వా నేత్రోపరిస్తథా
 అక్షతానిచనిషిప్యఉదకేనసకూర్పయా 68
 సానగర్విజలంకించిత్రప్రోక్ష్యతాం శ్వేతమండలే
 ససాతనోద కంపోక్ష్యేత్ కృష్ణమండలకోపరి 69
 అహభూనోద కంపోక్ష్య రక్తమండలకోపరి
 పృత్నర్వికలశాపస్తుప్రోక్షయేజ్యోతిమండలే 70
 సాపర్ణకలశాపస్తు నేత్రోపరి సమంతతః
 మన్వాదివంచనూక్తైశ్చ తత్తస్మండల ప్రోక్షయేత్ 71

తాంబూలం దక్షిణాండద్వాద్వి పాశ్రాంతతః పరం
 దినంవార్థదినం వాపిధాన్యోపరివగేత్తథా 72
 అధవాఘటికాచైవ శిల్పచార్య మశేనతు
 పరేద్యద్విశ్వకర్మోపనిషదేకాదశావృతం 73
 తతోక్షతాని సంగృహ్యప్రాక్షయేద్విగ్రహూపరి
 అక్షిమోచన కర్తైవముక్తం సర్వస్వస్మృతం 74
 ఇతిగార్గేయప్రోక్తే అక్షిమోచనోనామదశమోధ్యాయః

ఏకాదశోధ్యాయః

— గర్భపిపేశనమ్ —

గర్భగృహప్రవేశంచ యజమాన పురస్సరం
 శిల్పచార్యోర్చకశ్చైవ బ్రాహ్మణైర్వేదపారగైః 1
 ప్రవిశ్యాలయ మధ్యేతు చతురశ్రిమ ఏనచ
 షోడశాంగుళ మానంతు గర్తనంకార యేత్తతః 2
 ఆదావిఘ్నేశ్వరం పూజ్యపుణ్యాహంవాచయేత్తతః
 నవీనవస్త్రమాసాద్య దోణమాత్రకతండులే 3
 వాస్తుపూజా పగ్నుర్వీత శిల్పచార్యోయధావిధి
 గర్త నేమధ్య భాగేతు శ్వేతతండుల చూర్ణకం 4
 తన్మధ్యేష్టదశం లిఖ్యతన్మధ్యేప్రణవంలిఖేత్
 తన్నామాక్షరయుక్తంచ షోడశైరుపచారకైః 5
 పూజయిత్వా యథాన్యాయం తన్మధ్యే స్వర్ణపాత్రికం

అథనారాజతంతామ్రీశాత్రీమధ్యేసువర్ణకం 6

పితృస్థిం వాయుజమానస్య స్వాఙ్జితం ధనమేవవా
అష్టస్తోత్రశతం నిష్కం వాయుభాశక్తిమానతః 7

సవరత్నానినిషీప్య పూజయేత్సూర్యవత్సునః
ఘాపదీపాఽనైవేద్యం నద్యాత్మాబూలదక్షిణం 8

— పీఠస్థాపనప్రారంభః —

దృషదేవేష్టికైర్వాస్యాత్సూర్తించనసుధాంతరైః
గర్భాగారస్యమధ్యేతు పీఠస్థానం విధీయతే 9

శివలింగాభిక్షకంతు బ్రహ్మబిందుసదార్పణం
శివబ్రహ్మలయోద్యుక్తం బ్రహ్మస్థానంతదుచ్యతే 10

ఏవం దేవాలయస్యాక్తం కర్తవ్యం శాస్త్రవ్రతతః
దేవాలయస్స గర్భంతు ద్విధాకృత్వాతతఃపరం 11

పూర్వభాగంవిసృజ్యాథ పశ్చిమార్థంతతఃపరం
విభజ్యదశధాతత్రప్రథమాదితృతీయకే 12

పీఠస్థానంతు తస్మధ్యే విష్ణుసానమితీరితం
పీఠగర్తనకర్తౌతత్ పూర్వోక్తంతు యథావిధి 13

పీఠమధ్యభిలేత్వాథ సూక్ష్మరంధ్రం పృకల్పయేత్
తత్సూక్ష్మబిలమధ్యేతురసం నిష్కత్రయం దిశేత్ 14

ఇతిగార్గేయప్రోక్షే గర్భవివేశనం పీఠస్థాపనం

... రత్నన్యాసం ప్రారంభః ...

తదూర్ధ్వబిలమధ్యేతు సవరత్నానినిషీపేత్

పూర్వేశుక్రిహం వజ్రం ఓం, హం, క్రాం మం తే న

స్థాపయేత్ 15

అగ్నేయం మాక్తికంచంద్రః ఓం సామిత్యాదిమంత్రితః
దక్షిణేవిదుర్ముఖామో ఓం, శ్రాం మంత్రేణనిషీదేత్ 16

రాహునైరుతిగోమేధం ఓం, భ్రాం మంత్రేణనిషీదేత్
నీలంతుపశ్చిమేమందః ఓం, స్థ్వాం మంత్రేణనిషీదేత్ 17

వైషాఖ్యమనిలేకేతుం ఓం, ప్వాం మంత్రేణపూర్వకం
పుష్యరాగముదగ్భాగే కాంక్షం మంత్రేణనిష్యశేత్ 18

మరకతం సామ్యశానో ఓం సాం మంత్రేణనిష్యశేత్
రవిర్భాగిక్యమధ్యేచ ఓం శ్రాం హ్రీం మితిసంలిఖేత్ 19

సవధాన్యానిన్నిశ్య యథాపూర్వం సమంత్రకం
సవరత్నస్యలభ్యాని సువర్ణశకలానివా 20

ప్రాగాదింద్రాది మంత్రైస్తానావహేత్పిల్వకోత్తమః
వినాగర్భాదిన్యాసస్తు సర్వంనిష్ఫలముచ్యతే 21

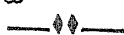
సర్వశాంత్యైక మర్థంయత్సర్వతేజోవివర్ధనం
రత్నన్యాసం వినాచైవ సమూర్తినఃచదేవతాః 22

యజమానయశోహుని సర్వచారిద్ర్య సంభవం
సర్వోగప్రదత్వాచ్చపురంచాధ వినస్యతే 23

ఇతిగార్గేయప్రోక్తేరత్నన్యాసోనామ ఏకాదశాధ్యాయః

ద్వాదశాధ్యాయః

— అష్టబంధనమ్ —

ఆలయస్సోత్తరే భాగేచతురశ్రాంత ధోన్నతాం

- కాయమానాంశుశాలాంతుకార యిత్యాతదంతరే 1
 గోనుయేనతు సంలిప్య రంగవల్లీం ప్రకల్ప్య చ
 శిల్పాచార్యస్తతః పశ్చాత్సంయుక్తశ్శిల్పికోత్తమైః 2
 ప్రవిశ్యతిత్రవిఘ్నేశం పూజయిత్వాతతఃపరం
 కారయిత్వాథఘల్లింతు ఏకద్రోణ ప్రమాణకం 3
 యవధాన్యంతునిశ్చిప్య మృదంగం బ్రహ్మతాలతః
 పవ్యభాగే హృషీ కేశంవామే బ్రహ్మణమావహేత్ 4
 ధూపదీపాదినైవేద్యం తాంబూలాదికమాచరేత్
 పూజయిత్వా యథాన్యాయం తత్సరంమురజాదికం 5
 శిల్పానుచుతసారేణ తాడనాదిక మాచరేత్
 పశ్చాత్తద్ధాన్య మధ్యేతు తామ్రపాత్రంతదంతరే 6
 త్వగ్నించనిషీ పేత్రత్రపాత్రముధృత్యసాగ్నికం
 శ్యామాన్నా తానులిప్తాచ నూత్నవస్త్రాదిభిర్యతా 7
 సర్వాలంకార భూషాఢ్యావేశ్యాస్సమ్యగ్నినోదిసి
 ధాన్యోపరిస్థితంత్వాగ్ని పాత్రమాదాయభాషసి 8
 వాద్యఘోషసమాయుక్తాత్వాలయస్య ప్రదక్షిణం
 కాయమానం ప్రవేశ్యాథ తండులాగ్రేప్రతిష్ఠయేత్ 9
 తదగ్నింప్రోక్ష్యసంగ్రాహ్య శిల్పాచార్యస్తతఃపరం 10
 అగ్నిరగ్నించమంత్రేణ ఛల్ప్యామగ్నిం ప్రతిష్ఠయేత్
 జ్వాలాంకృత్వాతతః పశ్చాద్ధ్యానంచైవ యథావిధి
 ద్విశీర్షంచద్విపక్త్రంచ వణ్ణేత్రంచద్వి నాశికం 11
 చతుశ్శృంగం మహాప్రాజ్ఞంసప్తజహ్వనివితం విభుం

- జతావలగ్నం సంయుక్తం పవనానైష్ఠ్యైశ్చ తం 12
 చోషవీత సమాయుక్తం క్షవప్రాతర్యుతం
 ప్రోక్షణీంస్యక్రమవాళక్తింతోమరం యజనంచవై 13
 మృతపాత్రం ధరం దేవం యజ్ఞేశంతం నమామ్యహం
 తామపాత్రంతు తచ్చుల్యాం నిక్షిప్త్యానంతరం విదుః 14
 తస్మాద్యే తిలతైలంచ మధూచ్ఛిష్టంచ లాక్షకం
 పాలుకంగులించైవ క్రిముకం మహిసాక్షికం 15
 చూర్ణీకృతంతునిక్షిప్య పక్ష్యంచైవ యథావిధి
 చందనస్యచ చూర్ణంచ శర్కరేణతుమిశ్రితం 16
 యాలంచకుసు మందైవం జాపతీ జాఫలంతథా
 కాశ్మీరజన్మసం మిశ్రం లవంగం పాచయేద్యథా 17
 పంచాదశంచ బంధంచ సర్వకాల దృఢీకృతం
 తతోధాన్యస్థితంబింబముధృత్యతుతదంతరే 18
 నవీనకుంభమాపూర్య శుద్ధోదకసమంచితం
 శిల్పాగారబహిర్దేశే ప్రాజ్ఞుఖస్తత బింబకం 19
 ఇవమ్మేవరుణే నాధపురుషసూక్తవిధానతః
 త్వభిషిచ్యతుతంబేరం నవవస్త్రంతుధారయేత్ 20
 తిలకంతులలాటంచ నిక్షిప్త్యాంకృతంతతః
 సర్వవాద్యప్రహేషైశ్చస్వస్తివాచనకైస్సహ 21
 సృత్యగీతాది సంయుక్తః ధర్మకర్తాచశిల్పినః
 యానంబ్రహ్మరథేనైవ ఉత్తిష్టబ్రహ్మణస్సతే 22
 ఇతిమంత్రీసముచ్చార్య ఆతపత్యాదిభిర్యుతం

- ప్రసవీణం పరికుర్వీత ఆలయస్య క్రిమాత్పరం 23
- గార్భాగారం పదిశ్యాథశత్రద్భిఃకాక్షైర్యుతం
 పీఠగర్తనమధ్యేతు యంత్రం సావర్ణకంస్యకేత్ 24
- యద్విశ్వకర్మసూక్తేన పరిత్యాగత్రయావృణిం
 తనోర్ధ్వవిగ్రహాస్థాప్య శిల్పాచార్యపరంతపాః 25
- పంచాదశాఖ్యబంధంచ తతాః శేతుయథావిధి
 ఇతిగార్గేయప్రోక్తే ఆప్తబంధనోనామ
 — ఆథ కలశ పరి నిష్ఠ విధి —
- గార్భాగార విమానాగ్రస్థానే కర్తానమన్వితం 26
- కనదీపద్వయేనైవ శిల్పాచార్యస్మచిఃపరం
 సువర్ణకలశం త్వాథపంచ విశతి దర్శితైః 27
- కృతకూర్చాంతుతన్నధ్యేతన్మూలాగ్రప్రమాణకం
 ధృవంతే రాజమంత్రేణ బద్ధీయాత్పంచభిస్తథా 28
- విఘ్నేశంపూజయిత్వాథ పుణ్యాహంవాచయేత్తతః
 పంచామృతైశ్చసంస్నాప్య వాద్యఘోషపురస్సరైః 29
- వాస్తుమంటపమాసాద్య వాస్తుపూజాయథావిధి
 కృత్వాకలశకర్తారం శిల్పినం వస్త్రభూషణైః 30
- స్తోమయిత్వా యథాశాస్త్రంపూజయేద్విధినాపరం
 షోడశైరుపచారైశ్చ సంపూజ్య కలశంతతః 31
- యంత్రం సావర్ణకంచైవ తత్తద్భిజాక్షైర్యుతం
 శిల్పాచార్యంచసంపూజ్యతతోమంగళవాద్యకైః 32
- స్వస్తివాచనవి ప్రైశ్చ విశ్వకర్మాదిశాంపతి

స్సనఃపశూంస్తుమంత్రేణ స్థాపయేన్నూపికోపరి 33

స్థాపనానంతరంతస్య శిఖరస్యతుప్రోక్షణం

వాస్తుమంటప మధ్యేయత్కలశోదక మేవతు 34

పురుషసూక్తవిధానేన బ్రహ్మసంప్రోక్షయేత్పరం

సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాంచదత్వాతాంబూల దక్షిణం

తదాశిషంగృహీత్వాథ యజమానీతతఃపరం

సమస్కృత్యవరుహ్యథ శిల్పచార్యపురస్సరః 36

ఇతిగార్గేయప్రోక్షేశిఖర ప్రతిష్ఠాపనోనామ

— ధ్వజప్రతిష్ఠ విధి —

ధ్వజదండంకు బేరస్యచాగ్రే సంస్థాపయేత్కృమాత్

చతురేగర్తమధ్యేతు రత్నన్య సాదికంయథా 37

కలశస్యయథాప్రోక్షం కుర్యాత్తత్సర్వమాదితః

బేరస్యశిఖరన్యపి ధ్వజదండస్యవాతథా 38

ఏతత్కర్మత్రయం సర్వంఏకేనైవతుకాశయేత్

యజమానస్తథా శిల్పచార్యో బ్రహ్మప్రవిశ్యతు 39

గర్భాగారంతతఃకోపినవసేత్తత్రమందిరే

యిష్టికాచూర్ణ సంయుక్తం సింధూరంచాపిమిశ్రితం 40

బింబంచ బంధనంకుర్యాత్ శిల్పచార్యస్తతఃపరం

పంచసూత్రప్రలంబాది కర్మాంతే దృష్టినిర్ణయం 41

అథోదృష్టిస్తుశిల్పార్యం నాసాగ్రేత్వర్చకంతథా

పాశ్వేచబంధుమితాద్దిచోర్ధ్వ దృష్టిస్తురాష్ట్రకం 42

కరోతినాశనం తస్మాత్ సమదృష్టిఃఫలప్రదా

పనమానమహాశాంతిః పుష్పసూక్తేనశిల్పినా 43
 న్యాసంనారాయణం సూక్తంకళావాహనమాదిషు
 శిల్పాచుమతసారేణ కుర్వాచ్చుభమనిగదితం 44
 ఇతిగార్గేయప్రోక్తే అష్టబంధనఃశిఖరప్రశిష్ట, ధ్వజప్రతిష్ఠ
 నామానిద్వాదశాధ్యాయః

త్రయోదశాధ్యాయః

... దృశ్యేషా పనం ...

అథాతత్సంప్రవక్ష్యామి దృగ్గోచరవినిర్ణయం
 విధానంతత్రికర్తవ్యం సావధానేనత్వంశ్రుణు 1
 గర్భగృహేదేవపురోగ్రభాగే నవీనవస్త్రంప్రసరంతితజ్జాః
 ద్రోణంతదర్ధంత్వధవాతదర్ధంశాలీయకంతండులమాదిశేచ్ఛ
 తామ్రాణిపాత్రాణితథానిపంచ నిక్షిప్యపాత్రం

సహపల్లవేన

తదూర్ధ్వభాగేనహనారికేళం పాత్రాంతరేపంచసుయాపరుక్మం
 నిషంగునిషంగురకంచైవ హాటకప్రతిమాదిషు
 ప్రాచ్యాంతుసానగర్విస్తు దక్షిణాయాంసనాతనః 4
 ప్రితిచ్ఛామహాభూనస్తు ఉదీచ్ఛాంప్రిత్నసస్తథా
 మధ్యేసువర్ణకశ్చైవ తేబ్రహ్మణఇతిస్మృతాః 5
 తామ్రపాత్రమలబ్ధంచేత్ మృణ్మయానిచయానివై
 మధ్యపాత్రంతు తామ్రంచ నిక్షిప్తేద్యత్నతఃపరం 6

- మధ్యపాత్రేతుగోక్షీరం శేషపాత్రేషు చోదకం
 ప్రాచీదిశేతిమంత్రేణ పాచ్యమాంసానగమావహేత్ 7
- దక్షిణాదిశిమంత్రేణ హ్యవాచ్యాంతు సచాతనః
 ప్రతీచ్యాందిశిమంత్రేణ చాహూజూసంతు తద్దిశి 8
- ఉదీచీదిశిమంత్రేణ ప్రత్నసంచోత్తరేదిశి
 ఉద్భావిశేతిమంత్రేణ సుపర్ణంమధ్యఆవహేత్ 9
- పూజాయిత్యయథాశాస్త్రం ధూపదీపాదికంతథా
 నైవేద్యం చైవతాంబూలం మంత్రీపుష్పాదికం క్రమాత్
 తతఃపరంతథాహోక్తం దృక్ స్థాపనవిధియథా
 హుతకం రాప్యతామ్రంచ ఝషకానియథావిధి 11
- నిషకంనిషాకర్థకంవాస్యాత్ శలాకాంకారయేత్తతః
 సువర్ణరాజితాతాంమ్రా శలాకాస్తుత్రిధామతా 12
- సువర్ణఝష కేస్వర్ణం రాప్యంరాప్యశలాకయా
 తాంమ్రేతాంమ్రశలాకాంచ నిక్షిప్త్యానంతరంవిదుః 13
- స్వర్ణపాత్రేతుగోక్షీరం రాప్యేత్వాజ్యంచపూరయేత్
 తామ్రేపుష్పరసంచైవ పుష్పాక్షత సమన్వితం 14
- సూర్యచంద్రాగ్నిబింబాశ్చ కుర్యాత్స్వర్ణేసయత్నతః
 మధుమధ్యేరవిర్భింబం పయః పాత్రేతుచంద్రమాః 15
- అగ్నిబింబంతథాజ్యేషు నిక్షిప్త్యేల్పికోత్తమః
 చంద్రీసూర్యాగ్నిబీజాని పాత్రేషువిలిఖేత్క్రమాత్ 16
- యజమానశ్చార్చకశ్చ గచ్ఛతాంబహిరంగణే
 నూత్నంపటం ప్రసార్యాథ గర్భద్వారాంతరంతథా 17

- మన్వాదిపంచనూతైర్నప్రోక్ష్యతాంపాత్రీవింబితే
ముక్తామార్తంఖంజనంచగైరికారసమేవచ 18
- తిమిషాత్రేషుసంస్మిత్యపీతాగ్రేతుఃపిత్తిశేత్
శ్రోపరిమధూచ్చిప్తం గృహీత్యాశిల్పికోత్తమః 19
- నవదీపంచపిత్తిప్య ఉద్దిప్యనుంత్రపూర్వకం
తామ్రలోహశలాకాంతు గృహీత్వాంగుప్తతర్జనైః 20
- సూర్యశ్చమంత్రీపూర్వేణ జ్యోతిర్మండలమాలిఖేత్
తతఃపరంకావ్యదండం గృహీత్వాంగుప్తమధ్యగైః 21
- లగ్నిశ్చమంత్రీపూర్వేణ వృత్తంయతగృప్తమండలం
తతస్సన్న్యశశలాకాయాః కనిష్ఠాంగుప్తతశ్శుచిః 22
- ఆసత్యే నణిమంత్రేణ శ్వేతమండలమాలిఖేత్
మధువాతాయమంత్రేణ ఓం, ఖం, చేతిచబీజకం 23
- దక్షిణాక్షిచరేఖాంతాం లిఖత్వామధుగైర్నికైః
ఘృతంమిమిక్షిమంత్రేణ ఓం, రం, చేతిచబీజకం 24
- మధ్యరేఖాంవిలిఖ్యాన ఆప్యాయశ్వేతిమంత్రీతః
వామరేఖాంచ సంలిఖ్యశిల్పాచార్యఃపరంతపాః 25
- చతుర్నిర్మితమంత్రేణ కోటిసూర్యప్రకాశకం
రక్తంశ్వేతంచకృష్ణంచ జ్యోతిర్మండలమేవచ 26
- రక్తంబ్రహ్మశ్వేతమీశం కృష్ణంవిష్ణుస్తద్దేవచ
జ్యోతిస్సూర్యస్తథాప్రోక్తం మండలంవహ్నిరేవచ 27
- పంచబ్రహ్మసమాయుక్తం నేత్రీమేవంబ్రహ్మకేర్తితం
భానురగ్నిర్వరిశ్చంద్రోలోకేశఃపంచమూర్తయః 28

- చక్షుఃపతిత్వమేతేషాం తేన క్షేదీయతాంశుభం
శిల్పిచార్యఃపరం త్యేవం సంప్రార్థ్యాధికభక్తిజః 29
- ద్విభాగంరక్తవర్ణంస్యా త్వేతమండలహృదశం
చాతుర్భాగం కృష్ణవర్ణం భాగమేకంరవిస్తథా 30
- జ్యోతిర్భాగంత్వేకమేవచతుర్వింశతిభాగకం
రక్తమండలహీనేన బింబస్యామఃఖభాజనం 31
- త్వేతహీనంకర్తృనాశం కృష్ణహీనంతథాపురి
జ్యోతిర్మండలహీనస్య దగ్నినాదహ్యతేపురి 32
- విదృష్టిరర్చకాహంతి యజమానస్యవాతథా
ఉర్ధ్వదృష్టిస్తథాసర్వం రాజారాష్ట్రంచనాశయేత్ 33
- అథోదృష్టిర్లోకపీడా దుర్భిక్షంభవతిధృవం
పార్శ్వోభయంచదృష్టిస్యాత్ యజమానస్యబంధుభిః 34
- నానాక్షిదృష్టివర్జితాత్ స్థాననాశంధనక్షయం
ఏతాదృశానిచిహ్లాని అకస్మాల్లభ్యతేయది 35
- తద్బింబంపరిహర్తవ్యం పునర్బింబం ప్రతిష్ఠయేత్
అథతద్బింబస్వీకారం భవిష్యతి యధిక్రమాత్ 36
- రాజారాష్ట్రంవినాశంచ కర్తాచార్యస్తథార్చకః
సమదృష్టింయుతంబింబం శాంతమూర్తించవిన్యశేత్ 37
- యజమానసహశిల్పీ అర్చకోపధివారకాః
రాజారాష్ట్రంచసర్వేషాం ధనధాన్యసుఖాదికం 38
- జ్యోతిర్నిర్మాణకోశిల్పీ బింబస్యగురుర్విష్వతే
జ్యోతిర్మండలమాలిఖ్య శిల్పాచార్యోమహాతపాః 39

బింబస్వదక్షిణేకక్షేపితకారాస్త్వేత్తనంశతం
ఉపదేశగురుశ్చిత్ప్రసవగురుదైవతం 40

దృష్టినిర్మాణకాత్పూర్వం బింబం యత్పరిమాణకం
తత్ప్రమాణం తంశుబానాం గాశింకుర్యాద్యధావిధి 41

తమాధ్యభాగేనధేవో రాజ్యదీపంవినిషీవేత్
తదగ్రభాగేధాన్యంచ రాస్త్వాంచైవ యథావిధి 42

తత్పరంచాన్నరాశించ తద్యత్సుచుయథావిధి
ఏతేరాశిత్రయంప్రోక్తం యావద్బింబ ప్రమాణకం 43

మధ్యమంకంఠమాత్మోతు అథవావక్షుమేవచ
ఏతత్సద్ధృఢతంచైవ పరముత్సుజ్యతత్పటం 44

ప్రథమంతండులదృష్ట్యా ధాన్యరాశింపరంతథా
పర్యాయేతోదనంచైవ క్షేదేనుంసవత్సకాం 45

గార్ధేయభవ్యమంతేణ దర్శయేద్దేవసన్నిధౌ
అంగహీనాంజరాయుక్తాంతథాతద్వత్సవర్జితాం 46

పూర్వందత్తాంతదాధేనుం దూరతఃపరివరయేత్
యాంపూర్వదత్తాయదివత్సగూన్యా అగ్నిప్రయుక్తామ్ 47

దృష్టిధేనుః

రాజ్ఞామరిష్టంచహిశిల్వ్యిష్టంససంశయంచేతిమహ్ని ప్రోక్తం
నీరాజనం తతఃపశ్చాత్ అన్న శాంతిం సమాచరేత్ 48

అస్మిన్ గ్రామేతథాదేశే వృద్ధ్యర్థమాలయాదికం
ధారాగ్రహితానికుర్యాచ్చిల్పచార్యస్సగ్రీవరః 49

బింబాదారభ్య గ్రామాంతం ఏతేదృష్టిర్నివర్తయేత్

- ప్రథమః శిల్పికాచార్యో నమస్కృత్యా యథావిధి
తత్పరం వేదపాఠశ్చ సర్వశాస్త్ర సమన్వితః
శ్రోత్రియాః పంచవిప్రాశ్చ దర్శనీయ్యాద్విశేయకం
పవమానంచ దశ్శాంతిం ఋగ్యజుర్వేదసాముకం
అధర్వణంచ ప్రణవం ప్రత్యేకంతు పఠన్తుతే 52
ఏతేవై బ్రాహ్మణాః పంచ నవవస్త్రాది భిర్యతాః
తాంబూలదక్షిణాదీని పూజాంకుర్యర్చనావిధి 53
తత్పరం యజమానస్య అర్చకస్య సహానుగః
దర్శయేత్తమహాదేవం సర్వకామ్యార్థసిద్ధిదం 54
సర్వేషాం దర్శనంచైవ శిల్పాచార్యస్తతః పరం
క్షీరాక్షతైస్సహచైవం దత్తంకుర్యాన్యథావిధి 55
బింబస్య దక్షిణేహస్తం గృహీత్వా శిల్పికోత్తమః
యజమానస్య హస్తేతు స్థాప్య బింబం విసర్జయేత్ 56
దత్తంబింబంభవాధీనం పూజానై వేద్యముత్సవః
కర్తవ్యం భవతామేవ జాగరూకతయా సదా 57
ఏతేశ్లోకంచ ప్రాచ్చార్య శిల్పాచార్యో మహాతపాః
యజమానస్సతద్దేవ మర్చకాధీనకంకురు 58
నవీనవస్త్రాభరణం దీయ్యతామితివాచయేత్
తత్పరంతుసుఖాసీనః సర్వైశ్చ శిల్పిభిస్సహ 59
శిల్పాచార్యస్తదాదాతు కుర్యాదాశిషముత్తమాం
తతస్తు బ్రాహ్మణాస్సర్వే ఆశీర్వాదంతథైవచ 60
తదాశిషంతు సంగృహ్య ధర్మకర్తాసుబుద్ధిమాన్

52

గ్రామభూక్షేత్రవేళ్ళాది గజవాజరధాదయః 61

కాశ్మీరకంబళాదీని ముక్తాహారాదికంతథా
కర్ణకుండలకేయూర నుకుటాదికముత్తమం 62

దీమతాం యజమానితు శిల్పచార్యాయభక్తితః
పూజయిత్వా యథాన్యాయం సదా సంతృప్తభోజనైః 63

ససంతృప్త్యయదిద్రేవో సంతృప్త్యవరదోభవేత్
దైవసంతృప్తమాత్రేణ యజమానసుఖాన్వితః 64

పుత్రపౌత్రాదిభిర్భుక్త సర్వసంపద్ధోభవేత్
అంకురార్పణమారభ్య యావత్సంభారముత్తమం 65

శిల్పచార్యస్య స్యాదీనం కర్తవ్యమంటపాదికం
తతఃపరం బ్రాహ్మణానాం ఋత్విక్పండిత బ్రాహ్మణాః 66

వస్త్రాలంకారభూషాది నానాద్రవైస్తుతోషయన్
అన్నదానేన సర్వాంస్తుతోషయిత్వాతి శక్తిరః 67

అభవాబ్రాహ్మణానాంవా భోజనం దేయముత్తమం
దృష్టిశాంత్యర్థమేవేదం బ్రాహ్మణానాంతుభోజనం 68

యదిహీనంభవేత్తస్య గ్రామూరిష్టంభవివ్యతి
సర్వలోపాన్నిహంత్యస్మాదన్నదానంసమాచరేత్ 69

ససర్వఫలమాప్నోతి గార్గేయవచనంయథా
ఏతత్సర్వంమహాపాక్షో ధర్మకర్తావిచక్షణః 70

కారయేత్సు సమృద్ధస్సన్ శిల్పచార్యమతానుగః
ఏవంయఃకురు తేహ్యత్ర సర్వకామాన్ సమశ్నుతే 71

ఇతిగార్గేయప్రోక్షేద్యక్ స్థాపనోనామ త్రయోదశశాఖాయః

చతుర్థశాధ్యాయః

— జీర్ణాలయప్రకరణమ్ —

— ౧౧ —

గార్గేయఉవాచ—

- శ్లో॥ జీర్ణాలయపునస్సృష్టే వాస్తుపూజాయథావిధి
పుణ్యాహవాచనం కృత్వా ఆలయాగ్రేచ ప్రోక్షయేత్ 1
ఆలయాగ్రేచసంప్రోక్ష్య కుర్యాచ్చిల్వీస్వపాశినా
కూష్మాండంచ హరిద్రాన్నం నారికేళఫలాదికం 2
యేభూతాప్రచరంతీతి అష్టదిక్షుబలింహరేత్
శివవిష్ణ్వాదిదేవాంస్తు ఆలయారంభఆవహేత్ 3

శిష్యఉవాచ—

- నదీప్రవాహతోయైస్తు చేద్భింఖాత్పాటనంవిభా
తత్పరంకిన్నుకర్తవ్యం గార్గేయపురుషోత్తమ 4

గార్గేయఉవాచ...

- నదీనాంచనదానాంచ జలాత్పతనసంభవే
తత్కళాయానివృత్తత్వాత్ మృతభేరంయథాభువి 5
తస్మాజ్జీవంపునఃప్రాప్తుం కర్తవ్యతస్యసంస్కృతిః
యథాశాస్త్రం యథాన్యాయం సంసాధాస్తస్మహేడశ 6
కర్తవ్యశ్చవినాలోపం ఆక్షిమోచనకర్మతు
పశ్చాత్కళావహంచైవకుర్యాచ్చిల్వీసమంతికం 7
దృక్కర్మహీనస్సకళావహంచయథాంధకాజీవమనువజ్రంతి
తథాప్రవాహేపతితస్యతస్య జీవోభవేద్దృష్టివిమోచనేన 8

52

- తస్మాదక్షి కృతంకర్మపరః సంసారః ఉచ్యతే
కుర్యాద్భింబం సుప్రతిష్ఠం నాకర్మ వివాశనం 9
- వాచనాద్భింబపతనం ధర్మస్తస్తస్యనిష్ఠకృత్
శాంతిశ్చవాస్తుపూజాచ సమనంచకళావహః 10
- దృక్కుర్మదేతి పంచైతే కర్మస్యశిల్పినాతథా
జ్ఞిర్థాలయపురస్సుప్తా కళాహనమాచరేత్ 11
- ఘటేవాకలశేవాపి శిల్పీశాస్త్రవిధానతః
పశ్చాత్తేభ్యంబంసముత్పాటం నిక్షిపేత్పులిలేపివా 12
- శిరస్థూపశ్చవిజ్ఞేయో గర్హస్థాగారంగళస్తథా
జతరంమంటపంచైవ గోపురంపాదపవచ 13
- ప్రాకారోజానుజంఘేచ విజ్ఞేజీవంవినిర్దిశేత్
ధ్వజేజ్జరేనూతనంచ కుర్యాద్భిల్పాను సమ్మతం 14
- యథానూతనబింబాది కల్పనగోడశకర్మభిః
సూపేభిన్నేపునః ప్రాప్త్య తంతరాశేతతైవచ 15
- మంటపేగోపురేవాపి సర్వాసంస్థాపయేత్పునః
యద్భింబంస్థాపితంపూర్వం నిద్భింబంపునరుద్ధరేత్ 16
- అంకురార్పణమారభ్య హస్తమోతాన్నేత్రయోస్తథా
అష్టబంధనదృక్కుర్మ కుర్యాచ్ఛోడశకర్మభిః 17
- ఘటేవాకలశేతిష్ఠ తలశాన్యాసంతతః పరం
ఘటాభిషేకఃకర్తవ్యః విధినహ్నుజయేత్తతః 18
- యాన్యక్తానిచకర్మాణి తేష్వేకంయదిలుంపతి
తతత్కళావిహీనస్సృత్ శిల్పినోఽమంగళంభవేత్ 19

రాజ్ఞోరాష్ట్రస్యసర్వేషాం గ్రామేకర్తుస్సనాశక్యత్

... అష్టకర్మలవిధి ...

ప్రధమం త్వాలయాకర్తవ్యం శంకోస్సుస్థాపనంతతః 20

తృతీయఫలకంచైవ ద్వారంచైవచతుర్థకం

పంచమం సోమసూత్రంచ షష్ఠాబ్రహ్మక పాలకం 21

విమానం సప్తమంచైవ హ్యష్టమం స్థూపధారణం

ఏతాని చాష్టకర్మాణి కుర్యాచ్చిచ్ఛివిధానతః 22

రత్నన్యాసాదికం కుర్యాత్ ప్రతికర్షణసమాదృతః

క్వచిత్కర్మణిలుప్తేతు వాస్తుపూజావిధానతః 23

వినా వాస్తోష్ఠ తేః పూజాం కర్తారో యేష్టకర్మభిః

అర్చకాచార్యకర్తారః వివక్షేయస్తతః పరం 24

తస్మాత్సర్వప్రయత్నైస్తు వాస్తుపూజాసుకర్మసు

కృతేషు విధివద్యతీ సర్వసంపత్సుభానివై 25

— కళాన్యాసః —

అదాచ శిల్పమూతారం విశ్వకర్మాణమావహేత్

షోడశైరుపచారైశ్చ పూజయిత్వా యథావిధి 26

తంతంతస్యేతి మంత్రేణ శుద్ధాత్మాశిల్పిసత్తమః

బింబనాభితలే సూత్రం కుంభకం లేచ బంధయేత్ 27

లఘోరణ్మిమంత్రేణ ప్రతీచీముఖమావహేత్

కకారాదిఞ్కారాంతం తత్తదక్షరముచ్చరేత్ 28

సృష్టిర్బుద్ధిస్సృష్టిర్మేధా క్షీర్ణరక్తౌర్బుద్ధిస్థితిః

స్థిరాస్థిర్దితి ప్రోక్తా కళాథాతుస్సమావహేత్ 29

- వామదేవేతిమంత్రేణ దక్షిణానుభూవహేత్
అకారాదిసకారాంతంతత్తదక్షరముచ్చరేత్ 30
- జరాచపాలినిశాంశోత్సరతిశామి కే
వరదాహ్లాదినిప్రీణి ర్నిహవిష్ణుకళాదశ 31
- సద్యోజాతేతిమంత్రేణ పాచీపక్తింసమావహేత్
పకారాదిశకారాంతం తత్తదక్షరముచ్చరేత్ 32
- తీర్థారాదీభిర్యోనిద్రాతంద్రీక్షణోద్ధనీయా
ఉదారీచైవవిశ్వాచ రాదాద్రశకళాస్తతః 33
- తత్పురుషేతిమంత్రేణ ఉపిచీముఖిమావహేత్
షకారాదిశకారాంతం తత్తదక్షరముచ్చరేత్ 34
- వీతాశ్వేతాగుణానీలా చతస్సూర్యజ్ఞఃకళాః
ఈశానమితిమంత్రేణ ఉర్ధ్వవక్తింసమావహేత్ 35
- అకారాదివిసర్గాంతం తత్తదక్షరముచ్చరేత్
నివృత్తిశ్చప్రతిష్ఠాచ విద్యాశాంతిస్తథైవచ 36
- శాంత్యతీతాపరాచైవ రేచికామోచికాకళా
సూక్ష్మాసూక్ష్మమృతాజ్ఞానా మృతాచాప్యాయినీతథా
వ్యాపినీకమలాన్యోమీక్షా కళాభానోస్సమావహేత్
ఉదుత్యమితిమంత్రేణ సూర్యమండలమావహేత్ 38
- తపినీతాపినీహ్రమా మరీచీజ్వలినిరుచిః
సుషుమ్నాభోగదావిశ్వ బోధినీదారుణీక్షమా 39
- నేత్రోపరిసమాయుక్తా కళాశ్చావాహయేత్తతః
అప్యాయస్యేతిమంత్రేణ చంద్రమండలమావహేత్ 40

- అమృతామాసదాపూమా తుష్టిః పుష్టిరభిర్భుజిః
 శశనీచంద్రికా కాంతిర్ద్వితీతాస్మత్ప్రియీరింగదా 41
- పూర్వాపూర్ణామృతాచేతి కలం నతేనమావహేత్
 అగ్నిమితేతమంతేణ అగ్నిమండలమావహేత్ 42
- ధూమాద్భిరుష్ణాజ్వలినీ జ్వాలినీవిస్ఫులింగినీ
 సుశ్రీసునూపాశసిలా మావ్యకవ్యకళాదశ 43
- తతుఃకంభమర్చకోభక్త్యా నిత్యారాధనమాచరేత్
 సిద్ధిః బింబముత్పాద్య వాసయేత్తన్నదీజలే 44
- పునర్భింబం పక్వోష్ణావ్య తతః శావావా సంచరేత్
 పక్వోష్ణతః పక్షిప్రోక్షం కళాన్యసాయథావిధి 45
- ఇతి చతుర్దశాధ్యాయోక్తేర్నామ అయశ్చ శాన్యాసాదివిధిర్నామ

చతుర్దశాధ్యాయః

పంచదశాధ్యాయః

... శంకుస్థాపనవిధి ...

శిష్యుడవాచ—

హేస్వామి! కిన్నుకర్తవ్యం దయయావదమేవభో
 గాగేయుడవాచ—

- దేవాలయస్యమధ్యేతు శంకుస్థాపనముత్తమం 1
- అథాతిత్సంప్రవక్ష్యామి శంకులక్షణసంయుతం
- విధానంతత్రోకర్తవ్యం సావధానతయాశ్రుణు 2
- బ్రాహ్మణస్యతు తచ్ఛంకుః చతుర్వింశ తిరంగుళాః

52

- వింశతిత్రయీణాంచ ఊరుజానాంచపక్షిశశ 3
 శూద్రస్యద్వాదశసోక్తాః బ్రాహ్మణం శ్వేతచందనం
 తౌత్తిరక్తచందనస్యాత్ వైశ్యానాంఖాదిరంతథా
 శూద్రాణాంనాలగాదుశ్చ సర్వేషాంఖదిరశ్శిలా
 మానవాంగుళమానేన ద్వాదశాంగుళముత్తమం 5
 కుర్యాత్తచ్ఛంకుతీర్ణభాగాత్ త్రిమూర్త్యాత్మస్వరూపకం
 మూలభాగశ్చతుష్కణం మధ్యమస్తవ్వకోణకః 6
 ఊర్ధ్వభాగోవర్తలశ్చ మయప్రోక్షవిభావతః
 శిలాలయేశిలాశంకుంశ్చష్టికంశంకుషిష్టికే 7
 దారుస్తంభేదారుశంకుం స్థాపయేచ్ఛుభడాయకం
 ఆదాగణపతేః పూజాతతఃపుణ్యాహువాచనం 8
 కర్తానశిల్పీశుచిమాన్ ఋత్విజోపరిచారకః
 దీక్షాకంకణవస్త్రాణి ధారయేచ్ఛుభ దానివై 9
 మంటపారాధనస్యాహం వత్సోమిలఘునఃశ్రుణు
 చతుష్కణంచపీఠేతు హరిద్రాదీన్యలంకృతః 10
 సూతనంవస్త్రమాసార్య తంశులాఢకపంచకం
 చతురశ్రసమంకుర్యాత్ వాస్తమాల్పిప్రమాణకం 11
 పూర్వాగ్రేణతుషద్రేఖా ఉత్తరాగ్రిలిఖేత్తథా
 పంచవింశతికోష్ఠేషు నాగవల్లిదళానిచ 12
 పూగీఫలైశ్చమధ్యేతు వాస్తుకుంభంవినిక్షిపేత్
 వనీనవస్త్రమ్హవేప్య గంధపుష్పైరలంకృతం 13
 కూర్చకుంభంప్రతిష్ఠాప్య నారికేళంచనిక్షిపేత్

- రత్నసింహాసన సీమః శుద్ధస్ఫటిక సన్నిభః 14
- సూర్యేంద్రలోచనశ్రేణీమౌళి హస్తస్యయః భూమితః
పీయూషకలశంవామే దక్షిణేచాక్షిమాలికాం 15
- భిబ్రత్సమశిరోగ్రీవ కాయోవాస్తోష్పతిః పృథుః
శృణ్వ్యాంఘోకరతూర్థం తహఃకుర్వాణవిరాజతే 16
- ప్రసిమాంతస్య సావర్ణాం కృత్వాతాంస్థాపయేజ్జనః
కళ్యాణదంభవేదేత త్పుత్రప్రతాభివర్ధనం 17
- వజ్రమాణిక్య వైడూర్యం ఇంద్రసింహప్రవాళకం
మాక్తికం పుష్కరాగంచ గోపేధం సూర్యకాంతకం 18
- రాజావర్తం మరకతం చంద్రికాంతంచ గాతృడం
పద్మరాగమణిం చైవ కుంభమధ్యేవినిషీషేత్ 19
- కాణహీనంకాకకాశం ధూమాభం రక్తవర్ణకం
చంద్రచ్ఛేదనరత్నాని దోషయక్తానివర్జయేత్ 20
- వాస్తోష్పతేర్వినియంత్రం వ్యర్తంసర్వసుకర్మసు
వాస్తోష్పతీతిమంత్రేణ వాస్తుపూరుషమావహేత్ 21
- ప్రాగాచారభ్య ఈశాంతం కలశాంశ్చవినిషీషేత్
వాస్తోష్పత్యంగదేవాశ్చ తత్తత్సదేషచావహేత్ 22
- విశ్వకర్మహ్యజనిష్ట దేవతదిత్తుయాజమా
వాస్తోష్పత్యుత్తమాంగేతు విశ్వకర్మాణ మావహేత్ 23
- బ్రహ్మముఖావైప్రజేతీ ముఖేబ్రహ్మణమావహేత్
ఓజోగ్రివాభిరితివై కంఠఈశ్వరమావహేత్ 24
- పద్మకోశపరీకాశ మితిహ్నుగ్ధమావహేత్

- మహాగోళంద్రోవప్రబాహూ రితిబాహోర్నింద్రమావహేత్ 25
 ఆయంపురోభవఇతి ప్రాగ్గేసానః మావహేత్
 అమందక్షిణాయజుషా మానసేతు సనాతనం 26
 ఆయంపశ్చాద్విశ్వవేగిణి అహభూనంచచక్షుషి
 ఇదముత్తరాత్సువేతి శ్రోత్రేప్రత్నద్రిమావహేత్ 27
 ఇయముపరిమతీతి వాచిసాపర్ణమావహేత్
 నాభిర్గేచిత్తంనాభాతు నవప్రహ్లాణ ఆవహేత్ 28
 మరీచ్యంగిరాభూదితి మరీచింవిధినావహేత్
 అత్రిప్రజాపతిరితి అత్రిప్రహ్లాణమావహేత్ 29
 యేయజ్ఞేన దక్షిణయే త్వంగిర సంప్రజాపతిం
 పులస్త్యప్రహోషేతివై పులస్త్యం విధినావహేత్ 30
 పులహవ్యావర్ధతేయ ఇతితంపులహంస్సృతం
 పౌలస్త్యేతిచ మంత్రేణ పౌలస్త్యం విధినావహేత్ 31
 కశ్యపోవిశ్వకర్మేతి కశ్యపంచావహేత్తథా
 దక్షప్రజాపతిరితి దక్షబ్రహ్మణ మావహేత్ 32
 ప్రజాపతిర్గురుశ్చ గురుంచసమావహేత్
 విష్ణోరరాటమసేతి వృషేవిష్ణుంసమావహేత్ 33
 ఆనందనందావాం డేతి అం డేవరుణమావహేత్
 ఊర్వోరోజోరిష్టాఇతి చోర్వోర్వోఘ్నేశమావహేత్ 34
 ఊరూఅరత్నీజానుశ్చ జానోర్జయస్తమావహేత్
 జంఘాభ్యంపద్భ్యాంధ ర్మేతిజంఘయోర్ధర్మమావహేత్ 35
 చరణంపవిత్రీమితి పాదయోర్జలమావహేత్

- పోడలైరుపచ్చాశ్చ కిల్బుచార్యః ప్రపూజయేత్ 36
 వాస్తుకుండాన్ని మావావ్యాతత్తస్సంజ్ఞైశ్చగోఘృతం
 ఋశ్వజోజహుయుస్తత్ర వేదపారాయణాత్మికాః 37
 అపోవాణదమగ్రేతి ధృవాసిధరుణేతిచ
 మంత్రాభ్యాంవిశ్వకర్మాణాప్రణమేద్వాస్తు పూరుషం 38
 ఏకాశీతిచకోష్టాని మంటపారాధనేగురౌ
 వాస్తోష్పత్యంగ దేవాశ్చ గ్రహాన్దిక్పాలకాంస్తథా 39
 నక్షత్రాస్తాదశాదిత్యాన్నావాహ్యరాధయేచ్ఛుభం
 గురోదతిగురుఃపంచ మంటపారాధనానివై 40
 బాణపక్షేందు సంఖ్యాకాః సానగప్రముఖాన్యషీన్
 లఘోరనిలఘులైశ్చప మంటపారాధనంతతః 41
 పంచబ్రహ్మర్షిదిగ్గ్రాహా వాస్తుపూరుషమావహేత్
 నేవాలయేసభాస్థానే చిత్రకల్యాణమంటపే 42
 ప్రాకారేసాధకుడ్యేతున్యత్యరంగే గృహేషుచ
 వృషోత్సర్జనకాలేతు మఠవిద్యాలయేషుచ 43
 వనానాంచప్రసిషాయాం దీక్షాపట్టాభిషేకయోః
 వాపీకూపతటాకేషు శిల్పశాలస్య నిర్మితౌ 44
 శంకుస్థాపనకాలేతు యజ్ఞప్రారంభఏవతు
 జ్ఞోధారణకాలేతు నవాగారప్రవేశనే 45
 పురద్వారే గృహద్వారే కర్షణేతు విశేషతః
 శత్రుకర్మశి సంగ్రామే మధూచ్ఛిష్టక్రియాదిషు 46
 హలారంభేశిలాదారు మృచ్ఛిత్రేషుచకర్మసు

రథవాహన ముంటాది భృగావోహణకర్మసు 47

ఉత్పాతవాంతికాలేతు వాస్తుపూజాం యథావిధి

అకృతాయాంతు పూజాయాం యజమానోఽనశ్యతి 48

యథావిధిక్రతాయాంతు పాణిసాఖ్యంభవేద్భవం

పుష్పిదంశాంతిదంపుత్రా ద్వాయుర్భాగ్యాభివర్ధనం 49

— ఇతి వాస్తుపూజావిధి —

చతుర్ముఖం చపిలేతు శంకుం సంస్థాప్య కీర్తిదం

శిల్పాచార్యస్వపాస్తేన స్వస్తివాచన పూర్వకం 50

వటాశ్వత్థప్లక్షచూత పాలానైస్త్వస్త్విర్భరతబుధిః

వవమానస్యసూక్తేన కుద్రసూక్తేన స్నావయేత్ 51

పర్వతాగ్రేన దీమధ్యే గోగజైర్మర్మితేతథా

తులస్యశ్వత్థదర్భాణాం మూలేదేవాలయస్యచ 52

రాజద్వారస్యపురతిః పల్మికేమృత్తికాంహరి

మృత్తికేహనమేపాప మితి మంత్రేణ స్నావయేత్ 53

ఆప్యాయస్యేతి మంత్రేణ షీరేణ స్నావయేత్తతః

దధికావణ్ణవితివై దధ్నాతు స్నావయేత్పిరం 54

శుక్రమసీతి మంత్రేణ ఘృతేన స్నావయేదధ

మధువాతేతి మధునా స్నావయేచ్ఛంకుమాదృతః

యాః ఫలినీర్యామంత్రేణ ఫలతోయైశ్చ స్నావయేత్

ఏవం పంచామృతైః స్నాప్య తతశ్చ ద్ధోదకేనచ 56

శ్రీవిశ్వకర్మసూక్తేన కుర్యాచ్ఛంకాభిషేచనం

క్షీరపానీయధాన్యానాం కారయేదధివాసనం 57

- తద్దేశయంత్రం జన్మధ తర్పయేత్ హోమపూర్వకం
పూర్ణాహుతింబలింబద్యాత్ శిల్పాచార్యో మహతపః 58
- శంకోస్తువస్త్రమావేప్య చాలంశృతుక సమానివై
హోడశైరుపచారైశ్చ పూజయిత్వా యథావిధి 59
- దేవాలయేషుధ్యదేశే పూర్వ దేవాలయేతథా
గృహేదేవార్చనేశాన్యే శంకుస్థాపనముత్తమం 60
- సర్వేషాంగృహదేవానాం అన్యస్థానేషు వర్జయేత్
ఉత్తరాయణకాలేచ శంకుస్థాపనముత్తమం 61
- దక్షిణాయనకాలేతు గ్రామారిష్టంభవేద్భవం
విశ్వేషాం దేవదేవానాం దక్షిణాయన వర్జితం 62
- రాత్రోతుతన్నక ర్త్యం చక్షురోగంభవేద్భవం
నిశాయాఃపూర్వాయామేతు శిల్పినోవైతతఃపరం 63
- ద్వితీయేతస్య గ్రామస్య తృతీయేకర్తురాపదః
స్యశ్చతుర్థేపూజాకస్య శుభేలగ్నేయథావిధి 64
- శంఖదుందుభిఘోషైశ్చ భేరిఃకొమ్మదంగైః
స్వస్తివాచసఘోషైశ్చ యజమానపురస్సరం 65
- పురపదక్షిణం కుర్యాత్ కర్పూరంచ సమర్పయేత్
యేభూతాఃప్రచరన్తితిక్షిరాన్నంబలిమేవచ 66
- ధృవాసిధరుణాగ్ని పృథివీమభిమంత్రయేత్
మహోరిషత్ఫణితేతి గర్తృఖాత్యాద్విహస్తకం 67
- చతురశ్రమభూగర్తే రంగవల్లింవిరచ్యచ
ఓషధయేతిమంత్రేణ నవధాన్యానినిక్షిపేత్ 68

- నవగర్తశీలాస్థాప్య మధ్యగర్తేతు పారదం
 సహితాన్నిమంత్రేణ నవరత్నాన్నిపాపయేత్ 69
 హిరణ్యం దక్షిణాంతి దక్షిణాంసశ్చివేత్తతః
 యత్కూర్మముపమంత్రేణ తామ్రకూర్మంచ ప్రక్షిపేత్
 తద్దూర్ధ్వస్వర్ణనిర్మాణం తన్ముక్తేర్వంత్రపూర్వకం
 బృహస్పతిర్దేవమంత్రై శ్చిలాశంకుంచస్థాపయేత్ 71
 కూష్మాండం నారికేళంవా దద్యాజ్జంబీరకంబలిం
 శిలాఫలకమూర్ధ్వేతు శిల్పీసంస్థాపయేత్తతః 72
 శంక్వభావేశిలాఃపంచ స్తంభంవాస్థాపయేచ్ఛభం
 స్థూణస్యతుదిశఃపంచ బ్రహ్మచేతిచ పార్శ్వయేత్ 73
 కాశ్చీరకంబళాదీని తాంబూలం దక్షిణైస్సహః
 వస్త్రభూషణద్రవైశ్చ తోషయిత్వాభిల్పిసః 74
 వాస్తుమంటపధాన్యాది పూజాద్రవ్యాణిచార్పయేత్
 కర్తాశిషం గృహీత్వాధ ఋత్విజోదక్షిణైస్తతః 75
 పూజయిత్వాభిల్పీనా మన్నందద్యాద్యథావిధి
 శిల్పాచార్యస్యసంతుష్టిఃవర్ధయేత్కర్తురన్వయం 76
 ఇతిగాఢేయప్రాక్తే శంకుస్థాపనవిధిర్నామపంచదశాధ్యాయః

యోడ శా ధ్యాయ :

శిల్ప శాలా

—♦—

శ్లో. యస్యాలయస్య నిర్మాణ మకరోచ్చిల్పిసత్తమః

- 1 తస్యాదీచ్ఛాశంకరస్య దిశిప్రాచ్ఛాం విధానతః
- 2 అవశ్యం శిల్పశాలాయాః కుర్యాన్నిర్మితముత్తమాం
శాలాయాస్తత్త్వైశ్చాల్సం హస్తానాంపంచకంబిధా
- 3 తస్యాద్వారశ్చతుర్దిక్షు భవేయర్వాస్తుశాస్త్రతః
తదంతష్టాదశస్తంభా చత్వారోద్వాదశైవవా
4 భవేయస్తత్త్రిమధ్యేవై జేడికాస్నాత్సునిర్మితా
ఏకహస్తాద్విహస్తాహ చతుర్హస్తావిశాలతా
5 తిస్నాంస్యాన్మంటపం చైకం తదలంకృత్యయత్నతః
ప్రాచ్ఛాంతుపటపత్రాణా మవాచ్ఛాంతు విధానతః
6 అశ్వత్థస్యదళానాంవై పృచీచ్ఛాదిశ్యనంతరం
ప్లక్ష్యవృక్షదళానాంవై చోదీచ్ఛాదిశివాతతః
7 పలాశస్యదళానాంచ మధ్యమాయాంతథాదిశి
చూతవృక్షదళానాంచ తోరిణాయోజయేత్కృతీ
8 శిల్పినానిర్మితింబింబం తదుత్థాప్యయథాక్రిమం
పృత్తిష్ఠార్థంతుతతాః. లే గీతావాద్యాదిభిస్సహ
9 వస్త్రదక్షిణతాంబూలైః పూజయిత్వాచశిల్పినం
నారికేళబలిందత్వా శకశేతు సమావహేత్
10 యద్గ్రామేషుప్రతిష్ఠాచ తద్గ్రామాంతరసంధిషు
వృక్షమూలేచతుర్విధ్యాం మండపస్యాగ్రివచ
11 సర్వేషాంతప్రభూతానాం గాయత్రీమంత్రపూర్వకం
శిల్పచార్యస్వహస్తేన సలిలఃపోక్షయేత్తతః

52

- యేజూతాప్రచరంతితిసుద్ధాన్తుంపరిచారకః 11
 తత్తద్భూమాబలిందద్యాత్ హస్తాప్రక్షాళయేత్తతః
 గామప్రదక్షిణాంతేతు కర్తవ్యేవబలిఃపునః 12
 నారికేళంతు కూష్మాండుం బల్కర్థంశాస్త్రవిర్ణయః
 తద్భింబంశిల్పశాలాయాం యథాస్థానం ప్రవేశయేత్ 14
 యజమానస్సపక్షీకః శిల్పీస్వాధ్యాయదుస్సహః
 సహైతేసర్వవాద్యైస్తు పృథివీశేయ్యధావిధి 15
 పుశ్యాహవాచనంవిఘ్న నాధపూజపురస్కరం
 అంకురారోహణంచాథ పురస్యాస్య ప్రదక్షిణాం
 కృత్వాస్నానం మృత్తికాయా నైతఃపంచామృతైస్తతః
 ఊరేచపుణ్యతోయే చ ధాన్యేభింబంచ వాసయేత్ 17
 అంగవైకల్యపాలామంచ మూర్తిహోమంతతఃపరం
 కర్మాక్షిమోచనంకుర్యాత్ రత్నన్యాసమనంతరం 18
 కృత్యైవవిగ్రహంపూతం సాపయేచ్ఛిల్పిసత్తమః
 కలశప్రతిష్ఠాంతతఃధ్వజస్తంభస్యకారయేత్ 19
 స్థాపయేచ్ఛతతోద్భట్టిం శిల్పీస్వాధ్యాయదుస్సహః
 అన్నధాన్యాదిరాశింవా తద్విగ్రహస్యదర్శయేత్ 20
 ధ్వజోన్నతత్వం తత్రోక్తం శిఖరేణ సమంతథా
 కంఠేనవావిమానేన హస్తానామేకవింశతిః 21
 తత్సప్తాదశవాక్కుర్యాత్ త్రియోదశయథావిధి
 ఏవంవిధం ధ్వజంభాగాక్ష మటుక్కుర్యాచ్ఛిల్పిసత్తమః 22
 తేషుభాగేషుద్వాక్కుర్యాత్ చతుషోణావధస్థితా

- తతః ధ్యానప్రకోణా కుర్యాత్ప్రీంస్తువిధానతః 23
- తతోఽగ్రీనుకం వృత్తంవా కుర్యాత్సర్వం ధ్వజంతథా
పునర్ధ్వజంచాష్టభాగాన్ కృత్వాగ్రేభాగపంచ 24
- యోజయేన్మేఖలాస్తత్ర తిస్మాశిల్పితదర్ధవిత్
తన్మేఖలాపాదమాత్రంవైశాల్యంతత్ర సాఖ్యదం 25
- వైశాల్యేపంచమంభాగం స్థాల్యంతత్ర విధీయతే
మేఖలాయామేఖలాయా మధ్య దేశస్యతుల్యతా 26
- అలయశ్చతుశ్చైవశ్చేత్ వృషభంస్థాపయేత్తతః
వైష్ణవశ్చేత్ గరుత్మన్తం బ్రాహ్మశ్చేత్సమాదృతః 27
- సర్వేషామాలయానాంతు శిఖరంయుక్తమితిస్మృతం
మేఖలాయాలభఃకోణా అష్టైచత్వారపంచవా 28
- స్యస్తత్రకుర్యాచ్చక్రింతుధ్వజవిచ్ఛిల్పిస్తమః
సూపిగోపురయార్మధ్యే భాగేపంచమ పంచ 29
- ఖనిత్వాతుద్విభాగాభ్యా మాధ్వజంస్థాపయేద్వృభం
పంచమయమతేనైవ ప్రోచ్యతేధ్వజలక్షణం 30

— దృష్టి దోష నిర్ణయం —

- పిష్టంపృష్టంవీధిశూలం శక్తిపార్శ్వంచ వర్జయేత్
దృష్టించశివమూర్త్యగ్రే శోకరోగభయప్రదం 31
- ప్రాకారద్వారదీర్ఘంతు ద్వారగోపురపూర్వతః
తద్విస్తారంత్రిభాగైకం ప్రధమంశంకుదృష్టితః 32
- శంకుంసంస్థాప్యతస్మధ్యే పృష్టదృష్టిర్విసశ్యతి
తదగృహదృష్టిపాశ్వేతు వీధిశూలోవినశ్యతి 33

తథావాహన మంజేః శిల్పవిద్యావిచక్షణః
 నదీపర్వతవాద్ధీనాం నికతువిష్ణురీశ్వరః 34
 తథాశక్తిసమాయుక్తః తద్దోషంనకరోతిచ
 తిర్యక్యవాప్తమాత్రస్య అంగుళస్యక్రమాణతః 35
 హస్తమాత్రక్రమాణేన వంచవినశతిరంగుళం
 చతుర్వాస్త్రం క్రమాణంచ దండమానంవిధీయతే 36
 షోడశంశతపృష్టంచ వింశతిశ్శతరుద్రీకం
 అష్టోత్తరశతంశక్తిః వీధిశూలస్తడర్థకం 37
 హస్తాదివేదహస్తాంతం దండమానం పశుకుర్వతాం
 పృష్టాదిసర్వదోషాణాం వేణుదండః పక్షీర్జితః 38
 ధ్వజస్యగోపురచ్ఛాయా పురగ్రామపశుసారితా
 పూర్వయామంశుభంప్రోక్షం ద్వియామంనష్టకారకం 39
 త్రియామందుఃఖదంకుర్యా చ్ఛతుర్థంతు శుభంకరం
 పాగ్భాగేరుద్రీ దృష్టించ ధ్వజస్తంభేపశుసారితం 40
 తతద్దోషనిరాసార్థం శంకుస్థాపనముత్తమం
 శిల్పీకర్తాచార్మకోఽపి గ్రామోవృద్ధింసమాప్నుయాత్
 ఇతిగార్గేయప్రోక్షే శిల్పశాలాదివిధిర్నామ
 షోడశాధ్యాయస్సమాప్తః

త ప్పొ ప్పుల వ ట్టి క.

నేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
2	2	నాదితం	నిందితం
	10	త్రిమాన్	త్రిమాన్
	11	త్విష్ట	త్విష్ట
	14	సంజాతః	సంజాతాః
	15	తాస్వా	తాసస్వా
	15	యదా	యథా
3	19	విశ్వేసం	విశ్వేశం
4	5	మానభే	మానభే
	20	సుదినంచ	సుదినంచ
5	6	పశ్చాత్తి	పశ్చాత్తి
	18		అంకురారోపణమ్
6	8	ప్రతిష్ఠా	ప్రతిష్ఠా
	13	నందార్థం	నందార్థం
	14	సిద్ధ్యర్థం	సిద్ధ్యర్థం
	17	వృద్ధ్యర్థం	వృద్ధ్యర్థం
7	6	శంఖు	శంకు
	14	వైశ్యసే	వైశ్యసే
	15	శూద్రాణం	శూద్రాణం
	21	తాంటక	తాంటక
8	9	సుచి	శుచి
9	14	తండుల	తండులం

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
9	20	కలశాన్యా	కలశాన్యా
10	16	ఋష్యాది	ఋష్యాది
	19	ఆప్యాయస్యే	ఆప్యాయస్యే
11	10	పూజించ	పూజాం
12	14	కేశశో	కేశవో
	19	నైరుతౌ	నైరుతౌ
13	16	తానైస్యే	తానైస్యే
	22	బ్రహ్మణంద్ర	బ్రహ్మచేంద్ర
15	1	మూర్తయ	మూర్తయః
18	16	జపంజేత్ర	తేజపంజేత్ర
	19	యేవం	ఏవం
19	4	జహాయ	జహాయ
21	1	స్మజ్జ్య	స్మజ్జ్యన్న
23	18	తదేవా	తదేవా
24	20	వయో	వయో
29	14	తిలకంసారవో	సారణాంశిం
		చితం	కంతథా
	21	తిరూ	తిరురూ
30	1	తండురే	తండులే
32	8	శబ్దదశం	శబ్దదశ
	11	కూర్చేనా	కూర్చేన
33	11	మూర్ధ్ని	మూర్ధ్ని

వేది	పంక్తి	అర్ప	ఒకర్ప
34	1	స్పృధతోపృధక్	స్పృధతోపృధక్
	4	ప్రతిష్ఠ	ప్రతిష్ఠ
36	13	పివ	పివా
	16	ప్రాజ్ఞుఖం	ప్రాజ్ఞుఖః
42	12	యస్స	యస్స
44	6	తాలతః	తాళతః
47	10	దండంకు	దండంతు
48	9	కర్తవ్యం	వక్తవ్యం
	17	మహాబసస్సు	మహాభూసస్సు
	18	సువర్ణ	సువర్ణ
49	3	సనాతనః	సనాతనం
50	17	మాత్రేణ	మాత్రేణ
51	2	త్యేపం	త్యేపం
	8	హిసస్య	హిసస్య
	16	యధిక్ర	యధిక్ర
58	21	యుక్తా	యుక్త
61	5	కుర్వాక్	కుర్వక్
	14	వ్యర్థం	వ్యర్థం
65	14	పూజకస్య	పూజకస్య
68	15	ప్రతిష్ఠాం	ప్రతిష్ఠాం
	18	పంక్తిలోఉండవలె	ధ్వజస్తంభలక్షణమ్
69	22	తదగ్వ	తదగ్గ

మావద్ద వెలికు లభించు గ్రంథములు

1 పంచబ్రహ్మోపనిషత్తులు	0=8=0
2 సంధ్యావందన భాష్యము	0=8=0
3 వీరబ్రహ్మముగారి పూజావిధానము	0=4=0
4 చిత్తారుజ్జిల్లాతీర్థు	0=8=0
5 శిల్పవిగ్యూరహస్యోపనిషత్తు	0=4=0
6 విశ్వకర్మ పృథావము	0=4=0
7 విశ్వకర్మ శతకము	0=4=0
8 విశ్వకర్మ మహావ్రతకల్పము	0=4=0
9 పితృదేవతా రాధనము	0=3=0
10 స్వస్వరూపధ్యానము	0=2=0
11 వీరబ్రహ్మముగారిశతకము	0=4=0
12 కాళికాంబ పద్మరత్నములు	0=6=0
13 శంకర చాండాలూర సంవాదము	0=2=0
14 ఏడి స్వరాజ్యం	0=2=0
15 పంచీకరణ విధానము	0=4=0
16 వీరబ్రహ్మ దండకములు	0=3=0
17 వీరనామములు	0=2=0
18 శివతాండవస్తోత్రము	0=4=0
19 వీరబ్రహ్మవాక్యరత్నములు	0=4=0
20 మూలస్తోత్రము	0=12=0
21 శ్రీ సిద్ధయోగిచరిత్ర	2=0=0
22 విమానశాస్త్రము	0=8=0

